

สัมพันธบทแบบขนบและร่วมสมัยผ่านวาทวิพากษ์เชิงประวัติ ในกวีนิพนธ์ซีไรต์¹

Conventional and Contemporary Intertextuality through Discourse-Historical Approach in ‘S.E.A. Write’ Poetry

สิริศิริระ โชคทวีกิจ²

Sirisira Chokthawikit

Received: April 11, 2025/ Revised: October 3, 2025/ Accepted: October 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินค่าสัมพันธบทที่เข้าลักษณะวาทวิพากษ์ในกวีนิพนธ์ซีไรต์ ข้อมูลที่ได้มาเป็นการสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวก การนำเสนอผลวิจัยแสดงในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ มีผลวิจัยดังนี้ 1) การใช้สัมพันธบทแบบขนบซ้ำจากตัวบทเดียวกัน แต่ดัดแปลงปรับเปลี่ยนให้แตกต่าง เนื่องจากปัจจัยของบริบทที่สนับสนุนให้เกิดเป็นประเด็นวาทกรรม ทว่า มุ่งย้อนกลับไปหัตถุบทเดิมได้อย่างชัดเจน หรือสืบค้นได้สะดวก ความนิยมของการใช้สัมพันธบทแบบขนบยังคงผลิตวาทกรรมให้เกิดพลังของการเปรียบเทียบได้ และ 2) การใช้สัมพันธบทร่วมสมัย วาทกรรมที่ผลิตขึ้นย่อมถูกกำหนดเฉพาะ ข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับลักษณะของสัมพันธบทที่ถูกนำมาใช้เป็นการสืบสาน ปรับเปลี่ยน ดัดแปลง หรือคัดลอกกลายเป็นประเด็นของการวิพากษ์ด้านการสืบทอดตามอิทธิพลของกาลเวลา โดยมีนัยซ่อนเร้นของการอ้างอิงตัวบทที่เคยมีมาก่อนเพื่อกระทบต่อเหตุการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึก และเจตนาที่บรรจุในตัวบทใหม่ ดังนั้น เนื้อหาจากตัวบทที่เกิดก่อนถูกนำมาเชื่อมสัมพันธ์ให้ตัวบทใหม่ที่ต่างช่วงเวลา และผลลัพธ์ในงานวิจัยนี้แนะนำ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ปรับปรุงจากรายงานการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมในวรรณกรรมรางวัลสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย: บทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการฟื้นฟูสังคม (Discourses in Thai ‘S.E.A. Write’ Award Poetry: Lessons for Life Quality Development and Social Resilience) ปี พ.ศ. 2564

² รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (Associate Professor, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University), Email: sirisira.c@ru.ac.th

ข้อความรูปภาพ แก่นความคิดเดิม พฤติการณ์บางส่วน/เกือบทั้งหมดมาอ้างอิงเทียบอย่างมีเจตนาเพื่อหวังผลด้านการสื่อสารชุดความคิด ในที่นี้คือ วาทวิพากษ์เชิงประวัติ

คำสำคัญ: กวีนิพนธ์ซีไรต์ สัมพันธบทแบบขนบและร่วมสมัย วาทวิพากษ์เชิงประวัติ

Abstract

This study investigated the efficacy of intertextuality in selected ‘S.E.A. Write Award’-winning poems, using a purposive sampling method grounded in the Discourse-Historical Approach (DHA). Through descriptive analytical inquiry, the research identified two primary patterns of intertextual practice were 1) The Recontextualization of Conventional Intertexts: This involved the deliberate reuse of recognizable textual elements from prior works often from the same canonical or cultural sources that were modified to suit new discursive contexts. Despite their transformation, these references remained traceable, revealing the enduring cultural authority and comparative power embedded in traditional intertexts. Their continued use reflected both the historical resonance of the source texts and the poet’s intent to invoke familiar discourses in evolving socio-political landscapes, and the last result 2) The Integration of Contemporary Intertexts: These drew upon more recent or contemporaneous cultural materials, resulting in novel and distinctive discursive formations. Such usage foregrounds the uniqueness of the poetic voice while reflecting the dynamic interplay between text and temporality. The findings suggest that intertextuality in these poems functions as a vehicle for epistemic engagement wherein past texts are strategically mobilized to shape meanings, evoke emotional responses, and frame ideological critiques. The temporal encounter between past and present embedded in intertextual references serves not only as a literary device but also as a mode of cultural negotiation. Ultimately, this study highlights how intertextuality, viewed through the lambent lens of DHA, reveals layers of

historical consciousness, intentionality, and criticism, thereby enriching both poetic form and sociocultural discourse.

Keywords: ‘S.E.A. Write’ Poetry, Conventional and Contemporary Intertextuality, Discourse-Historical Approach

บทนำ

ตัวบท (text) แสดงเนื้อหาสาระ ข้อมูล ให้ได้ฟัง-อ่าน เรียนรู้ ทั้งนี้ตัวบทอาจได้รับอิทธิพลจากตัวบทที่มีมาก่อน การหยิบยืมบางส่วน หรือเกือบทั้งหมดจากตัวบทเดิมมาใช้ปรับเปลี่ยนในตัวบทใหม่ กำหนดเรียกเป็นกลวิธีทางภาษาว่า “สัมพันธ์บท” (intertextuality) นับเป็นเทคนิคหนึ่งในการจัดการข้อมูลของตัวบทให้เกิดคุณค่าผ่านการรับสารและแสดงข้อคิดเห็น ตัวบทกวีนิพนธ์ซีไรต์เป็นประเภทวรรณกรรมหนึ่งในสามประเภท (นวนิยาย กวีนิพนธ์ และรวมเรื่องสั้น) ของรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนของประเทศไทย โดยเรียกจำลองตามอักษรย่อภาษาอังกฤษของชื่อรางวัลดังกล่าวว่า “ซีไรต์” “S.E.A. Write” (The Web ‘Seawrite.com’, n.d.)

ตัวบทกวีนิพนธ์ซีไรต์อุดมไปด้วยประสบการณ์ของกวี นักเขียน เจ้าของผลงานที่อยู่ร่วมในสังคมไทยและสังคมโลก ย่อมถ่ายทอดนำเสนอเนื้อหาสาระแห่งชีวิต ชุมชน เหตุการณ์ กลุ่มอัตลักษณ์ และอื่นๆ เข้าไว้ด้วยกัน อีกทั้งมีการสืบทอดเรื่องราวอดีตนำมาเป็นแบบแนวทางของการเล่าเรื่องอย่างมีชั้นเชิงและอรรถรส เรื่องราวที่ซ่อนเชิงสร้างสรรค์ไม่ว่าจะนำมาอ้างอิงบางส่วนหรือเกือบทั้งหมด พิจารณาได้ว่าเป็นสัมพันธ์บททางภาษาที่ประสานคุณค่ากับวาทกรรมที่ควรแก่การวิพากษ์ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อนำผลแห่งวาทวิพากษ์ที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ซีไรต์ต่อกลุ่มสาระณะโดยหวังให้เกิดการเรียนรู้ตระหนักถึงผลกระทบอันมีมาก่อนซึ่งรองรับลักษณะร่วมสมัยของเรื่องที่เล่าในตัวบทของรูปแบบกวีนิพนธ์ เสมือนบทเรียนชีวิตที่ได้รับการศึกษาเพื่อป้องกันแก้ไขสิ่งที่เกิดต่างกรรมต่างวาระมาแล้ว

ปัญหาด้านการละเลยการอ่านกวีนิพนธ์ซึ่งซ่อนการวิพากษ์เชิงวาทะไว้ สะท้อนความคิดของกวีที่ชี้แนะการเปลี่ยนแปลงพัฒนา พร้อมกับข้อสังเกตจากการอ่านกวีนิพนธ์ซีไรต์พบสัมพันธ์บทที่เชื่อมโยงย้อนกลับไปที่ตัวบทอดีต กวีพยายามหรือจงใจบ่งชี้ความสัมพันธ์ของตัวบทเข้ากับของตนเองว่ามีผลกระทบต่อการพัฒนาความคิดที่ใคร่ครวญการกระทำซึ่งได้รับการจัดเก็บไว้ในรูปแบบประเภทบทกวี นำมาสู่การเริ่มต้นศึกษาผลกระทบเหล่านั้นที่อยู่ใน

สถานะวาทกรรม ผู้วิจัยจึงประเมินค่าสัมพันธภาพที่ดัดแปลงสารผ่านวาทวิพากษ์ ดังนั้น ตัวบทกวีนิพนธ์มิใช่สื่อที่ให้เสพความบันเทิงเรีงรื่นใจ แต่เสกสรรสาระของคุณภาพชีวิตและวิถีสังคมผ่านรูปแบบบทกวี มีการซ่อนเร้นวิวาทะจากผู้ผลิตสู่ผู้รับผู้อ่าน นัยปริศนาที่แฝงเจตนาอันใดจะตีแผ่ด้วยกระบวนการของการตีความเชิงประจักษ์ ซึ่ง Titscher, Wodak, Meyer, & Vetter (1998) ให้แนวทางและข้อคิดเห็นว่า ข้อมูลที่นำไปใช้ได้เกิดจากการทดสอบเชิงประจักษ์ บทกวีเกิดจากฝีมือมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ ความสำคัญเช่นนี้ทำให้ผู้วิจัยกำหนดทิศทางของการวิจัยสัมพันธภาพที่แฝงวาทะให้วิพากษ์ได้ในแหล่งข้อมูลกวีนิพนธ์ซีไรต์ ผ่านทฤษฎีวาทวิพากษ์เชิงประวัติหรือ “Discourse-Historical Approach – DHA ของ Wodak (2015)

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินค่าสัมพันธภาพที่เข้าลักษณะวาทวิพากษ์ในกวีนิพนธ์ซีไรต์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. อ่านตัวบทกวีนิพนธ์ซีไรต์ เรื่องนาฏกรรมบนลานกว้าง ของคมทวน คันธนู ปี พ.ศ. 2526 (Khanthanu, 2013) แสดงวาทกรรมการต่อสู้ของปัญญาชนกับเสรีภาพ และเรื่องปณิธานกวี ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ปีพ.ศ. 2529 (Kanlayanaphong, 2011) มีวาทกรรมจิตวิญญาณ ปรัชญาชีวิตกับอาชีพ เนื่องจากรอบการได้รับรางวัลซีไรต์ต่อเนื่องกัน (รอบละ 3 ปี ต่อ 1 ประเภท) แต่อุดมการณ์ มายาคติ และเนื้อหาถ่ายทอดออกมาแตกต่างกันอย่างมาก ถัดมาเป็นเรื่องโลกในดวงตาข้าพเจ้า ของมนตรี ศรียงค์ ปีพ.ศ. 2550 (Sriyong, 2014) หลังวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งปีพ.ศ. 2540 ซึ่งห่างจากวิกฤตนั้นร่วม 10 ปี สะท้อนความอดทนสู่วาทกรรมชีวิตกับเศรษฐกิจ และอีกสองเรื่องสุดท้ายซึ่งเป็นกวีคนเดียวกัน ความน่าสนใจคือ กวีคนเดียวกัน ผลงานทั้งสองเรื่องที่ได้รับรางวัลห่างกันร่วม 6 ปี ท่ามกลางสถานการณ์การเมืองกับความผันผวนที่รุนแรง ได้แก่ เรื่องหัวใจห้องที่ห้า ของอังคาร จันทาทิพย์ ปีพ.ศ. 2556 (Chanthathip, 2013) แสดงวาทกรรมจิตวิญญาณกับวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงและเรื่องทางกลับบ้าน ของอังคาร จันทาทิพย์ ปีพ.ศ. 2562 (Chanthathip, 2020) มีวาทกรรมความเป็นมนุษย์ ชีวิตกับสังคม ข้อมูลที่ได้มาเป็นวิธีสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวก (convenience purposive sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมต่อการศึกษากการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบริบทที่มีการซ่อนความคิดไว้ในเนื้อสาร เช่น บริบททางการเมือง สังคม ชีวิต ปรัชญา ฯลฯ การสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวกปรากฏในการอ้างอิงในหัวข้อกรอบแนวคิดทฤษฎี

2. ใช้วิธีคิดวิเคราะห์ของสัมพันธบทเป็นกรอบกำหนดของการค้นคว้า เนื่องจากสามารถอ่านสังเกตข้อความรูปภาพ และพฤติกรรมของเรื่องราวที่เป็นต้นแบบให้นำมาอ้างอิงใหม่ด้วยบทล่าสุดของกวีอย่างชัดเจน ข้อมูลสัมพันธบทที่เปรียบเทียบกับบทกวีซีไรต์ข้างต้น ปรากฏพบในวรรณกรรมดังนี้ ลิลิตพระลอ, ลิลิตตะเลงพ่าย, นิราศนรินทร์, กาพย์เห่เรือ, กำสรวลสมุทร ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์เกี่ยวกับสัมพันธบทแบบขนบ และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธบทแบบร่วมสมัย

3. นำด้วยบทที่มีสัมพันธบทมาสอบทานสืบค้นด้วยขั้นตอนทางของการเชื่อมสัมพันธ์ และจำแนกการกำหนดสัมพันธบทเป็นสองแบบตามที่ผู้วิจัยสังเคราะห์เองอันมีฐานจากความคิดคู่ตรงข้ามระหว่างเก่า-ใหม่ สูง-ต่ำ ดำ-ขาว ฯลฯ จึงแสดงประเภทสัมพันธบท ดังนี้ แบบแรกเรียกว่าสัมพันธบทแบบขนบ กล่าวคือ มีการอ้างอิงเชื่อมโยงไปสู่ด้วยทอดที่เป็นที่รับรู้เชิงวรรณกรรมเด่นชัด ส่วนอีกแบบเรียกว่าสัมพันธบทแบบร่วมสมัย ซึ่งสามารถอ้างกล่าวเทียบเคียงเหตุการณ์ ความคิด ข้อความ อักษรรูปภาพ สีน้า รูปภาพจากแหล่งข้อมูลอื่นที่เกิดขึ้นก่อนนำมาสู่การเปรียบเชิงกระทบความรู้สึก วรรณะ และนำเสนอสังคม

4. วิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สัมพันธบท ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของทฤษฎาพิภักษ์เชิงประวัติ ซึ่งเป็นวาทกรรมแบบเน้นภาษาศาสตร์ คือ ด้วยบทที่ประกอบสร้างขึ้นจากการใช้ภาษาและสัญญาณที่เกี่ยวข้อง ถัดไปเป็นการพิจารณาปัจจัยทางการใช้เป็นเครื่องมือของการสื่อสารความคิดเห็น มุ่งหวังผลสำเร็จจากความเลวร้ายทุกขยากที่ซ่อนในตัวบทวินิพนธ์ซึ่งนำเสนอแนวทาง/เจตนาให้แก่ไข ตีแผ่สู่สังคม ประเด็นสุดท้าย เป็นการใช้อย่างเชิงสังคมวัฒนธรรมที่เป็นไปได้และแวดล้อมด้วยบทที่วิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สืบเนื่องสอดคล้อง

5. วิภักษ์และประมวลสัมพันธบทตามการนำมาปรับเปลี่ยนใช้ในด้วยบทที่เป็นแหล่งข้อมูลศึกษาพร้อมเปรียบเทียบกับด้วยบทต้นทาง นำไปสู่การอภิปราย

กรอบแนวคิดทฤษฎี

ข้อจำกัดของงานวิจัยเชิงเอกสารที่นำด้วยมาศึกษา คือการคัดเลือกข้อมูล แต่เป็นความท้าทายเชิงการจัดการความคิดและการออกแบบผ่านการคัดสรรทฤษฎี หลักการวิเคราะห์ ข้อจำกัดกลายเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการกำหนดกรอบความคิดกับการผลิตระเบียบวิธีวิจัย อันช่วยสร้างมุมมอง เครื่องมือ สำหรับการลดข้อจำกัด ดังการแสดงขั้นตอนของการวิจัย และการอธิบายทฤษฎีที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

1. วิธีคิดและการวิเคราะห์สัมพันธ์

Allen (2000) กล่าวว่า Kristeva เป็นบุคคลแรกที่คิดคำศัพท์ “intertextuality” แต่การนำไปใช้กลายเป็นที่ถกเถียงเชิงวิชาการ เนื่องจาก Bakhtin และ Barthes ก็เป็นผู้ศึกษาหลักการ “intertextuality” โดยมีทิศทางที่ไม่เหมือนกัน กระนั้น ในที่นี้ มิได้ให้น้ำหนักของความเป็นเจ้าทฤษฎี ทว่าชี้แนะแนวทางการศึกษา “intertextuality” ซึ่งเป็นมุมมองของตะวันตกมาทดสอบด้วยทฤษฎีภาษาไทยอย่างไร อนึ่ง Allen แสดงแนวโน้มการใช้ “intertextuality” ที่นิยมมาศึกษาเนื้อหาทั้งแบบทั่วไปและเชิงกวีศิลป์ ก่อให้เกิดรูปแบบการอ่านที่สร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์เชิงตัวบท (a network of textual relations) โดยต้องตีความ ค้นหาความหมาย และย้อนกลับไปตีความสัมพันธ์เหล่านั้นได้ กระบวนการอ่านจึงเป็นการขับเคลื่อนเข้าหาระหว่างตัวบท ประเด็นสำคัญของส่วนหลังนี้ ผู้วิจัยเสริมย้ำว่า “intertextuality” เป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำพาความร่วมมือสืบค้นความเป็นไปในอดีต ผลักดันการอ่านแบบลุ่มลึก (close reading)

สัมพันธ์ เป็นคำภาษาไทยที่ใช้แปลเทียบ “intertextuality” หมายถึง การกล่าวเรียกเล่าเรื่องหรือนำเหตุการณ์ที่เคยเกิดก่อน มาควมรวมผสมผสานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จึงเป็นการล้อขนานเปรียบเทียบสิ่งที่ปรากฏ นอกจากคำว่า “สัมพันธ์” ยังมีคำอื่นๆ ว่า “สหบท” (Angkaphanitchakit, 2011; Phanphothong, 2013) หรือกล่าวคือเป็นความหมายเดียวกัน อยู่กับการกำหนดบัญญัติ ไม่ว่าจะเป็นคำใด “สัมพันธ์, สหบท” หรือคำภาษาอังกฤษ “intertext, intertextual, intertextuality” ผู้วิจัยสืบค้นคำบัญญัติจากสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (The Royal Society of Thailand, online) เว็บไซต์ “<https://coined-word.orst.go.th/>” ยังไม่พบการบัญญัติศัพท์ดังกล่าว

นิตยา แก้วคัลณา (Kaewkallana, 2008) นำเสนอคำเรียกวิธีการที่คล้ายกับกลวิธีสัมพันธ์อย่างน่าสนใจว่า “การสืบสรรค์จินตภาพ” ในการเรียนรู้วิธีคิดและการสืบทอดเนื้อหาจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยระบุว่าเป็นจินตภาพเดิมในบริบทใหม่ซึ่งใช้การดัดแปลง ล้อเลียน และพาดพิง ต่อมา นิตยา แก้วคัลณา (Kaewkallana, 2023) อธิบายการสืบสรรค์ (creative perpetuation) ว่า “การสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ด้วยการนำขนบวรรณศิลป์ของไทยมาเป็นรากฐานในการสร้างงานหลากหลายมิติ เช่น การนำฉันทลักษณ์มาสืบสรรค์เป็นตัวบทใหม่... การนำเนื้อหาหรือเหตุการณ์จากวรรณคดีหรือตัวละครมาปรับใช้ในตัวบทใหม่ การดัดแปลง การปรับเปลี่ยน การล้อเลียนการปะติดความ การตีความใหม่” นับเป็นการ

เลือกใช้คำศัพท์ที่อธิบายหลักการเดียวกันหรือคล้ายกันและสร้างทางเลือกสำหรับการนำคำศัพท์ไปใช้อย่างหลากหลาย

ลักษณะการใช้สัมพันธบทจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดโต้แย้งอย่างมีคุณค่า ยกตัวอย่าง การเล่าเรื่องบอกราวในกวีนิพนธ์เป็นการปะทะของสองข้อความคิด หลากกลุ่มคนหลายอารมณ์แรงขับเคลื่อน แต่ทุกคนทุกกลุ่มมุ่งหวังผลสำเร็จของฝ่ายตน จึงแสดงออกมาโดยการกำหนดสรรคำศัพท์ วลี ประโยคซึ่งภาวะและเหตุการณ์วาทกรรมที่เป็นอาวุธเครื่องมือ มุมมองให้ข้อคิดหรืออำพรางผ่านอุดมการณ์และมายาคติทั้งนี้มีบทวิภาษอังกฤษด้านการเมืองหนึ่งบทรองรับแนวทางการวิจัยสัมพันธบทในกวีนิพนธ์ บทกวีที่อ้างอิงนั้นเป็นของ Easthope (2002) นำเสนอรูปลักษณะทวิภาคีในรูปแบบขัดแย้งและขัดขวางเพื่อวางแนวเส้นทางของฝ่ายตนเองให้ได้รับผลประโยชน์ซึ่งประสพชัยชนะให้ได้ก่อนอีกฝ่าย บทเรียนนำมาใช้มองโลกกว้างเกิดเป็นประสบการณ์ในสังคมที่ดำรงร่วมแม้ไม่สงบ แต่อยู่รู้้อย่างปลอดภัยเท่าทันการณที่เกิดขึ้น ดังเจตนากับความหมายเชิงบริบททางวาทกรรมที่ซ่อนไว้ในบทกวีดังนี้

Black and White

มืดและใส

Unite and fight!

รวมใจและสู้

(ผู้วิจัยแปล)

ในต้วบทข้างต้น มีการใช้ข้อสีให้มีความหมายไปถึงคณะบุคคลที่ระดมพลเป็นพรรคพวกเป็นฝักฝ่าย ยังเป็นการใช้สัมพันธบทไปพร้อมกัน นั่นคือ การจำแนกกลุ่มมวลชนผ่านสีดำกับสีขาว กวีร่วมประสบการณ์นั้นจึงนำมาเชื่อมโยงแยกเนื้อความตามการกำหนดกลุ่มสมาชิกในบทกวี เพียงจำนวนสองบาทของบทกวีดังกล่าวสะท้อนวิถีชีวิตและสันคลอนระบบคิดของคนในชุมชนบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ด้วยการเลือกใช้คำศัพท์กลุ่มสี (colors) ระหว่าง “Black-สีดำ” กับ “White-สีขาว” เป็นนามนัยด้วยการเรียกชื่ออื่นของเฉดสีไปสู่การแทนชื่อเรียกการจัดตั้งกลุ่มของแต่ละชั่วอำนาจ ย่อมมีร่องรอยอัตวิสัยของผู้ที่นำรูปภาพของข้อสีไปเปิดเผยหวังความรู้สึกต่อหมู่ชนคนร่วมชุมนุมที่ศรัทธาต่ออุดมการณ์ของกลุ่มเดียวกัน กล่าวคือ ฝ่ายที่คิดว่าตนเองถูกต้อง ย่อมเลือกนามนัยสีขาวให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความดี ความชอบธรรม และกำหนดให้นามนัยสีดำเป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้าย การทำลายล้าง การกดขี่ข่มเหงให้อีกฝ่ายทันที

ฉันใดฉันนั้น อีกฝ่ายย่อมคิดว่าความถูกต้องในครรลองคลองธรรมอยู่กับฝ่ายตน ฝ่ายตรงข้ามคือผู้ร้ายผู้ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ตามมาด้วยการให้จังหวะแห่งการก้าวอย่างสุขุม คบค้าสมาคมกับเครือข่ายเพื่อขยายเอกภาพในการเรียกร้องกอบกู้ “Unite and fight!” (รวมใจและสู้) ดังนั้น แต่ละฝ่ายจึงไม่ถดถอย มีแต่เดินหน้าท้าทายธรรมกับเทิดทูนสัจธรรม แล้วยุติวาทกรรมซ้ำซอกจิตใจให้เป็นสุข เสมือนยังคงอุดมการณ์ด้วยความศรัทธาต่อบทบาทหน้าที่ กระนั้น อย่าหลงลืมว่ามายาคติอาจแทรกซึมผุดขึ้นระหว่างทางชีวิต จึงเป็นบทสอนสติปัญญาพร้อมรับสรรพนศิลป์ของกวีศิลป์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงการใช้สัมพันธ์บทสนับสนุนการค้นหาคำเกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กันได้อย่างมีการทบทวน

2. แนวทางวาทวิพากษ์เชิงประวัติ

วาทวิพากษ์ (critical discourse) เป็นคำเดียวกันกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis) และ วาทกรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ (critical discourse studies) (van Dijk, 2008a) ทว่า ผู้วิจัยพยายามใช้คำศัพท์ให้กระชับและเกิดมุมมองเชิงภาษา กล่าวคือ สะท้อนความกล้าในวงวิชาการที่นำเสนอวิธีวิเคราะห์ผ่านการแสดงหลักการของคำศัพท์ที่เป็นชื่อทฤษฎีหรือแนวทางการศึกษา วาทวิพากษ์ เป็นคำที่ผู้วิจัยคิดเพื่อใช้ในงานวิชาการด้านการวิเคราะห์วาทกรรมในบริบทที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิชาการสามารถแนะนำต่อยอดเพิ่มเติมสิ่งที่ยังคงเป็นประเด็นทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ และวาทวิพากษ์มีการมุ่งเน้นหัวข้อเรื่องพร้อมกับการศึกษาแตกต่างกัน ในที่นี้มุ่งเน้นวิธีคิดทางภาษาศาสตร์เป็นหลัก โดยมีวิธีอื่นร่วมประสานซึ่งเป็นเพียงส่วนเสริมสำหรับลดช่องว่างบางประการ

กาลเวลาร่วมสมัย ทฤษฎีด้านนี้พัฒนาอยู่เสมอ จนเกิดชื่อเรียกสร้างสรรค์ต่อยอดอย่างหลากหลาย เช่น ชื่อเรียกหลักการ The Discourse-Historical Approach (DHA) ของ Wodak (2015) ซึ่งเป็นสหวิทยาการที่ศึกษาการใช้ภาษาในสังคมและสถาบันองค์กรต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการโต้ทางความคิด โดยมีประวัติของแต่ละสถาบันหรือสังคมนั้นเป็นส่วนที่นำมาใช้วิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้ลักษณะของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์หรือวาทวิพากษ์ในที่นี้เป็นร่มใหญ่ซึ่งเป็นรากฐาน แต่การวิเคราะห์ในรายละเอียดลงไปอีกเป็นแนวคิดระดับกลางที่นำมาศึกษา ส่งเสริม ประสานชั้นวิเคราะห์ได้ดีกว่า (“Grand theories” often serve as a foundation. In the specific analyses, however, “middle-range theories” frequently supply a better theoretical basis.) ฉะนั้น เมื่อนำหลักการแนวทางดังกล่าวมาศึกษาข้ามภาษา ดังงานของผู้วิจัยที่ใช้ข้อมูลภาษาไทย จำเป็นต้อง

นำเสนอชื่อเรียกแนวการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของการวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกถ่ายแปลความคิดออกมาเป็น “วาทวิพากษ์เชิงประวัติ” หากยังคงยึดจุดเริ่มต้นที่คำแปลว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ชื่อหลักการ The Discourse-Historical Approach อาจต้องแปลถ่ายว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์-เชิงประวัติ หรือ การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์-เชิงประวัติ ฯลฯ ในงานวิจัยนี้จึงใช้คำว่า วาทวิพากษ์ แทนคำว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อให้เกิดการสรรค์สร้างแนวทางการวิเคราะห์ที่เหมาะสม

ในส่วนของรูปภาษา ข้อความ สาร ประโยค ถ้อยวัจนะ (linguistic form or utterance) ที่ซ่อนเจตนาไม่ว่าปรากฏในประเภทตัวบทใด (ในงานของผู้วิจัยเป็นกวีนิพนธ์) อันมีผลกระทบต่อวิถีปฏิบัติแห่งสังคม ผู้วิจัยยังคงใช้คำศัพท์ว่า “วาทกรรม” (discourse)

วิธีศึกษา “แนวทางวาทวิพากษ์เชิงประวัติ” ของ Wodak มีลักษณะแสดงรูปภาษาที่สื่อสารเจตนาออกมาเป็นวาทกรรม ประการสำคัญด้วยการประยุกต์มุมมองอดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบันและต่อเนื่องไปได้ในอนาคต ฐานรากของประวัติศาสตร์ความเป็นมาในแต่ละสิ่งมิได้เกิดขึ้นโดยลำพัง แต่ยังรับสืบทอดจากหน่วยความคิด เหตุการณ์ วงสื่อสาร พลังมนุษย์ที่มีมาก่อน แนวทางนี้ได้ประสานวิธีทางชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic methods) กล่าวคือ สามารถพรรณนาอธิบายได้ประเด็นบุคคลในเหตุการณ์ทางสังคมอดีตที่มีผลให้ทบทวนความคิดและอ้างอิงในปัจจุบัน รวมถึงอาจจำลองบทเรียน สร้างรูปแบบเครื่องมือการแก้ไขปัญหา และถูกหยิบยืมมาทบทวนไปใช้ภายใต้ภาคน้ำต่อไป อีกทั้งการเชื่อมโยงอดีตมาสู่ปัจจุบัน มีการลำดับความใกล้เคียง-ไกล ให้เกิดความใกล้เคียงได้มากที่สุด ดังนั้น การนำหลักแนวคิดของ Wodak มาพิสูจน์ว่าเนื้อหาในบทกวีที่วิเคราะห์ หลังจากนั้นในงานของผู้วิจัย บ่งชี้สถานการณ์ของมนุษย์ ความคิด การกระทำ เจตนา และผลกระทบว่า มีความน่าจะเป็น (probability) อะไรที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

กรณีของการนำบทแห่งเรื่องราวอดีต กลายเป็นบทบาทใหม่ ดัดแปลง ผสมผสานในบทแห่งเรื่องราวร่วมสมัย คือ สัมพันธบทอุดมการณ์ประชาธิปไตย เสาวณิต จุลวงศ์ (Chunlawong, 2018) ศึกษาบทกวีระหว่างกลุ่มการเมืองของเสื้อเหลือง-เสื้อแดง พบว่ากวีนิพนธ์กลุ่มเสื้อแดงรับอิทธิพลของแนวปฏิบัติว่าด้วยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง มีเพียงสิทธิการปกครอง ยังสืบทอดประเด็นเสรีภาพ และความเสมอภาคจากยุคเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2516 มาใช้อ้างอิงในกลุ่มตนเอง โดยแสดงออกผ่านบทกวี ส่วนกลุ่มเสื้อเหลืองดำเนินสืบทอดอุดมการณ์ประชาธิปไตยเช่นกัน แต่มองคนละมุม

มุมมองนั้นที่นำเสนอในกวีนิพนธ์ของกลุ่มตนเอง นั่นคือ การเลือกตั้งนักการเมืองที่เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต รักษาแผ่นดินประเทศชาติ

ข้อมูลศึกษาของเสาวณิต จุลวงศ์ ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงวาทกรรมของทั้งสองกลุ่มสี่เสื่อ คือ กลุ่มสี่เสื่อเหลืองมุ่งพัฒนาคุณธรรมระดับตัวบุคคลจำพวกนักการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎร เนื่องจากบริบทด้านเวลากับวิทยาการ วิถีชีวิตปัจจุบันเป็นสิ่งที่กำหนดให้มองแบบปัจจุบันก่อนถอยกลับไปอ้างอิงบทที่สัมพันธ์กันได้ ซึ่งแสดงวาทกรรมสุจริตธรรมแห่งนักการเมือง ในทางกลับกัน กลุ่มสี่เสื่อแดงเห็นการได้รับการปฏิบัติที่ดีอย่างเท่าเทียม ไม่แบ่งชนชั้น และไม่ถูกกดขี่เหมือนในอดีต ซึ่งถ่ายทอดวาทกรรมเสรีภาพ

ดังนั้น วาทกรรมของการแบ่งฝ่ายอำนาจดังกล่าวผ่านการใช้สัมพันธ์ของสี่เสื่อที่มวลชนแต่ละชั่วสวมใส่ ด้วยปัจจัยทางเวลาที่มีลำดับต่อเนื่อง ส่งต่อความคิดอุดมการณ์ฝ่ายกระแสมายาคติที่ถาโถม อย่างน้อยการวิพากษ์เจตนาแห่งการกระทำผ่านภาษาร่วมกับช่วงเวลาเหตุการณ์ สนับสนุนการประเมินคุณค่าวาทกรรมผ่านการค้นหาสัญญาณเชิงสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของการศึกษารูปภาษากับความหมายที่สื่อสารเจตนา ก่อให้เกิดการตระหนักถึงบางสิ่งในสังคมเป็นไปตามแนวทางของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แต่ผู้วิจัยกำหนดเรียกใหม่ให้กระชับว่า “วาทวิพากษ์” อย่างไรก็ตาม หากมีการอ้างอิงถึงการเรียกเดิม ผู้วิจัยจะนำเสนอของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

3. วิธีสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวก

Etikan, Musa, & Alkassim (2016) นำเสนอวิธีการคัดเลือกข้อมูล คือ การสุ่มเลือกเจาะจงเชิงสะดวก (Convenience Sampling and Purposive Sampling) เป็นวิธีการที่ใช้กับความเป็นไปได้ไม่ได้ให้เกิดความเป็นไปได้นั้นเอง แม้ไม่สามารถควบคุมจำนวนประชากรเชิงปริมาณได้ แต่เป็นประโยชน์ใช้ดึงข้อมูลออกมาจากแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ ไม่จำเป็นต้องประมวลเป็นสถิติ โดยStratton (2021) สนับสนุนการสุ่มเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) ของการค้นข้อมูลให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่เกี่ยวข้องกับตัวบทที่ไม่สามารถติดต่อกันได้ เช่น กวีเสียชีวิตแล้ว ไม่ปรากฏตัวในสังคมอีก สมาชิกผู้อ่านมีจำนวนมากเกินไป จึงใช้วิธีการดังกล่าวเป็นตัวแทนได้ (...sampling is employed to gather data that are presumed to be representative of that target population) โดยนิยมใช้กับการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการพรรณนาวิเคราะห์ อธิบายผลลัพธ์อย่างละเอียด

วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจงนี้สนับสนุนระเบียบวิธีวิจัยในส่วนของการคัดเลือกข้อมูลที่เป็นกวีนิพนธ์ซีไรต์ว่า กระทำจัดการข้อมูลอย่างไรให้ได้ผลลัพธ์ตามองค์ประกอบของกรอบแนวคิดที่นำมาวางไว้แล้ว

จากการทบทวนแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีสัมพันธบท วาทวิพากษ์เชิงประวัติ และวิธีสุ่มเลือกแบบเจาะจง มาสู่การกำหนดทิศทางเพื่อประเมินค่าสัมพันธบทที่เข้าลักษณะวาทวิพากษ์ในกวีนิพนธ์ซีไรต์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาสัมพันธบทที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ซีไรต์ อันเป็นหัวใจของการสืบทอดสืบลูกเล่นโดยกวีปัจจุบันอย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ ดังนั้น สิ่งเดิมในอดีตที่ปรากฏเกิดก่อน กลายเป็นสิ่งเก่าให้ปรุงแต่งดัดแปลง เปลี่ยนเพิ่มเติมแก้ตัวบทใหม่หรือระหว่างตัวบท

สำหรับส่วนนี้ ผู้วิจัยประเมินและพรรณนาผลลัพธ์จากการศึกษาการใช้สัมพันธบทที่เข้าลักษณะวาทวิพากษ์ในบทกวีซีไรต์ โดยการกล่าวแสดงผลดังนี้

1. การใช้สัมพันธบทแบบขนบในวาทวิพากษ์

1.1 สัมพันธบทแบบขนบเชิงจริย-จิตวิญญาณในวาทวิพากษ์

สัมพันธบทในรูปแบบการต่อตัวบทวรรณกรรมในอดีต เกิดการกระทบความคิดปรากฏในกวีนิพนธ์ปนิธานกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์ พ.ศ. 2529 บทกวีชื่อตามเยี่ยงอย่าง แก้วมณีแห่งชีวิต หน้า 96 ซึ่งนำเสนอในเชิงวาทวิพากษ์ (Kanlayanaphong, 2011) โดยบาทแรกมีรูปภาพค่อนข้างตรงกับตัวบทที่มีมาก่อนในลิลิตพระลอ แม้มีแก่นเรื่องมุ่งแสดงเจตนาแตกต่างกันระหว่างตัวละครวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง แต่อาศัยการเชื่อมตัวบทด้วยกันได้เพื่อเล่นความคิดบางประการ

ไฉไลในโลกล้วน อนิจจํ ก็ดี ← ไฉไลในโลกล้วน อนิจจํ

จริงแต่นามอุโฆษดัง	คู่หล้า	คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้
ชีวิตปราศญ์เลิศขลัง	อมตะ ตามเทอญ	คือเงาติดตัวตรึง	ตรึงแน่น อยู่เนา
เยี่ยงอย่างมณีระยับฟ้า	เฟื่องฟูงไศศวรรย์ฯ	ตามแต่บาปบุญแล้ว	ก่อเกื้อรักษา

ปนิธานกวี

ลิลิตพระลอ

ตัวบทวิเคราะห์ข้างต้น กวีนำรูปภาษาซ้ำ “ไฉไลในโลกล้วน อนิจจัง” จากลิลิตพระลอ (Ramkhamhaeng University, 2004) ซึ่งเป็นวรรณคดีแบบฉบับสมัยอยุธยา มาอ้างอิงถึงในตัวบทของตนเอง การใช้สัมผัสในบทดังกล่าวมีเจตนาของการสำเหนียกผู้ในการดำเนินชีวิต ความเป็นตัวตน การมีอยู่ของอัตตา ตัวบทที่เคยเกิดก่อนของลิลิตพระลอแสดงการสอนความไม่เที่ยงแท้ ทุกมวลชีวิตล้วนตายมีแต่บุญบาปและกรรมดีกรรมเลวไว้ตัดสิน ส่วนการหยิบยืมสัมผัสในบทเฉพาะรูปภาษา “ไฉไลในโลกล้วน อนิจจัง ก็ดี” แต่มีได้ประสงค์รับคำสอนมาสานต่อ กวีตั้งใจกระหนาบถึงสัจธรรมแบบความจริงซ้อนความจริงว่า ทุกสิ่งอย่างไม่เที่ยงแท้ก็แล้วแต่ตามนั้น “...อนิจจัง ก็ดี” ทว่าความเป็นกวีที่แท้จริง “ชีวิตปราชญ์เลิศขลัง อมตะ...” เป็นสิ่งเที่ยงแท้ได้ แม้ชั่วเวลาขณะหนึ่ง เพราะในเวลานั้นมันคงมีชื่อเสียง “...นามอุโฆษดัง คู่หล้า” เจตนาที่สื่อชัดเจนของกวีมุ่งชื่นชมพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ คือ การเป็นกวี และระดับความอึมสุขเปรียบสมบัติสวรรค์ “...มณเฑียรยับฟ้า เพื่องฟังไฉศวรย์”

แม้โลกจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด แต่เจตจำนงอันมั่นคงในงานสุจริตซึ่งเป็นอุดมการณ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ได้ถูกถ่ายทอดผ่านผลงานที่วิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ราวกับจารึกสัจธรรมแห่งทุกชนชั้นอาชีพไว้อย่างไม่เลือนหาย วาทวิพากษ์นี้สร้างมุมมองเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานที่มีใจซื่อสัตย์ และช่วยขจัดอวิชชา รวมถึงทัศนคติลบต่อการกิจแบบสามัญชน เนื่องจากค่านิยมอาชีพที่มีศักดิ์สูงยังคงมีผลต่อพลเมืองไทย บทเรียนที่ซ่อนอยู่ในสารเหล่านั้นได้แทรกซึมเข้าสู่จิตสำนึกของผู้อ่าน นำไปสู่พหุปัญญาอันลุ่มลึก ซึ่งอาจส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างไม่เลือกงาน ไม่ถือตัวว่าอาชีพใดต่ำต้อย สุดท้ายแล้ว อาชีพสุจริตใดๆ ก็ล้วนเป็นไปตามหลักแห่งอนิจจังตามบาทแห่งบทกวี “ไฉไลในโลกล้วนอนิจจัง ก็ดี”

ดังนั้น วาทกรรมอาชีพเชิงศิลป์ เช่น ศิลปิน กวี นักร้องร่ำเด่น จิตรกร นักมายากล ฯลฯ จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในองค์ภาพของสังคม การสรุปชนชั้นอาชีพที่ไม่ใช่โครงสร้างเชิงเศรษฐกิจการชุมนุมเรียกร้องค่าแรงในแนวประชาธิปไตย เสรีภาพ และการเมืองตามการคาดคะเนของผู้ศึกษาวาทกรรมอย่างเดียว นักวาทกรรมสมควรรับสารและวิพากษ์ผลกระทบทางจริยศาสตร์ จิตวิญญาณ และมโนสำนึกในชีวิต เพราะเกิดการกดขี่ในใจพร้อมกับการค้นหาทางหลุดพ้น แต่เป็นความพึงพอใจในอาชีพสุจริตใดก็ได้ โดยมีการเรียนรู้ การยอมรับ การสิ้นสุดตามขอบเขตหน้าที่ และไม่ทะเยอทะยานกลายเป็นการเอารัดเอาเปรียบ นับเป็นการถ่ายทอดปัญหาในสังคมเชิงศาสนาและการปฏิบัติตน กวีให้คำตอบที่เป็นแนวทางแก้ไขว่าพอใจในสิ่งที่มี สิ่งที่เป็น และมั่นใจในสิ่งกระทำปฏิบัติ บทเรียนดังกล่าวจึงสอนการยอมรับตัวตนและความรับผิดชอบชั่วดีและรับผิดชอบหน้าที่เพื่อฟื้นฟูความรู้สึกที่สูญเสียในเหตุการณ์

นองเลือด และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตท่ามกลางเหตุวิกฤตกังวลในช่วงเวลาร่วมสมัยของกวี กลายเป็นบทเรียนของการมองเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ผ่านอาชีพ และความพึงพอใจในสิ่งที่เป็นให้แก่ชนรุ่นหลัง

ในตัวบทที่วิเคราะห์ข้างต้น สามารถแสดงว่าทวิภาษได้ว่า มีลักษณะของการนำเสนอสังขรณ์เชิงซ้อนด้วยกลวิธีสัมพันธ์บท นำไปสู่การวิพากษ์วาทกรรมของการยอมรับและการหลุดพ้น มีเพียงมนรมย์ให้รู้สึก สร้างมโนภาพของการก้าวข้ามเรื่องจริงบางส่วนหรือเหนือสำนึกนิยม (surrealism) เพราะเป็นการปฏิเสธสถานะความจริง Balakian (1947) แสดงพลังของเหนือสำนึกนิยมว่า อาศัยจินตนาการช่วยถอดพันธนาการของความจริงที่เจ็บแค้นออกไป กล่าวคือ เป็นการจุดประกายฝัน การหาทางออกใหม่ให้สร้างสุขแบบเกินจริงมากกว่าติดวังวนความทรมานของโลกจริง ด้วยท่าทีลีลาภาษาสุนทรียศิลป์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เล่าเรื่องอย่างโลดแล่น เป็นสิ่งใหม่ในยุคร่วมสมัย เพราะการเปลี่ยนแปลงบางประการในสังคม ถูกเทียบเคียงกับแนวทางการศึกษาด้วยยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ตามที่ พรสรรค์ วัฒนางกูร (Watanangura, 2020) กล่าวถึงว่า “อวองการ์ดแห่งยุคใหม่” (Avant-garde of the Modern) ซึ่งสร้างสรรค์ผลงานระหว่างวรรณคดี ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรม ผ่านการวิพากษ์จากการเชื่อมโยงสัมพันธ์หลายมิติ โดยอ้างเสริมลักษณะผลงานของอังคาร กัลยาณพงศ์ ดังกล่าว

การวิพากษ์ด้วยบทดังกล่าวผ่านมุมมองของการใช้ภาษาภาพพจน์แบบสัมพันธ์บทที่รองรับวาทกรรมคุณค่าชีวิต ยิ่งสนับสนุนด้วยบทสำคัญในกวีนิพนธ์นิทานกวีเล่มเดียวกัน ผ่านบทกวีที่ชื่อว่านิทานกวี (ชื่อเดียวกับเล่มกวีนิพนธ์) หน้า 10 ของอังคาร กัลยาณพงศ์ (Kantayanaphong, 2011) นำเสนอความพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ โดยปฏิเสธสิ่งวิเศษว่า พระนิพพานสูงสุดเพียงใดไม่ขอไปถึง ขอแค่เวียนว่ายตายเกิดเป็นกวีทุกชาติภพ ซึ่งหาญกล้าแย้งกับความเชื่ออุดมคติในศาสนาพุทธที่กวีเองก็นับถือ

กลวิธีการปฏิเสธสามารถนำมาใช้เพื่อประกาศความเป็นตัวตนที่เสริมมีอิสรภาพ ไม่ได้เป็นทาสความคิดของใคร van Dijk (2008b) อธิบายผลของการปฏิเสธโดยกลวิธีทางภาษาเพื่อรักษาน้ำรักษาศักดิ์ศรีของตนเองได้ ตัวอย่าง ‘No, thank you’ ซึ่งผลึกแยกการรุกรานของผู้ร่วมสื่อสาร เท่ากับเป็นการรักษาสีที่แห่งพื้นที่ส่วนบุคคล เปรียบกับ อังคาร กัลยาณพงศ์ ที่ประกาศกล่าวว่าเป็นกวีดีกว่าสู่นิพพาน ด้วยการผลิตสร้างรูปปฏิเสธในวรรณคดีที่เทียบเท่าโครงสร้างประโยคว่า “จะไม่ไปแม้แต่พระนิพพาน” รวมถึงคำเชื่อมทางไวยากรณ์หรือคำสันธานของคำว่า “แม้แต่” ความหมายที่ถอดออกมาได้เป็นทิศทางเดียวกันกับกลวิธีการ

ปฏิเสธของ van Dijk ว่ามีความพึงพอใจในสถานะที่ดำรงอยู่และความเป็นส่วนตัว ซึ่งวิเคราะห์เนื้อหาตามตัวบทกวีข้างล่าง

ถึงใครเหาะเหินวิมุติสุดฝั่งฟ้า เดือนดาริกาเป็นมรคอย่างยิ่งใหญ่
แต่เราขอรักโลกนี้เสมอไป มอบใจแต่ปฐพีทุกชีวิตรายา
จะไม่ไปแม้แต่พระนิรพาน จะวนว่ายวิญญะสังสารหลากหลาย
แปลค่าแท้ดาราจักรมากมาย ไว้เป็นบทกวีแด่จักรวาลฯ

ตัวบทนี้เผยวาทกรรมปรัชญาคตินำทางชีวิตเช่นกัน เพราะกวีเชื่อว่าการเป็นกวีดีกว่าไปสู่ภพภูมิสุขนิรันดร์ และมีได้น้อยเนื้อต่ำใจว่าไม่ได้อยู่ในที่สูงสุด บทบาทของกวีที่ผลิตเนื้อหาเล่าเรื่องความหมายแห่งชีวิตอย่างสร้างสรรค์ “แปลค่าแท้ดาราจักรมากมาย ไว้เป็นบทกวี...” เป็นเป้าหมายที่ได้รับบุญสุขเกษมเอมอัมบริบูรณ์แล้ว เพราะปลายทางนั้นมอบให้ “แด่จักรวาล” การใช้คำศัพท์ “จักรวาล” ซึ่งมีความหมายของพื้นที่อวกาศที่รองรับดวงดาวต่างๆ กวีในฐานะผู้แทนของทุกชีวิตและอาชีพรักก้าวหน้าไปไกลกว่าแผ่นดินโลกที่เราอยู่อาศัย บ่งบอกลักษณะวาทวิพากษ์ได้ว่า ปฏิบัติหน้าที่อย่างปลื้มปิติ ดีกว่าผืนกระทำการงานปราศจากใจรัก แม้ผู้อื่นมีทัศนคติว่าไปไกลเกินแบบจักรวาล

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (Sattayawatthana, 1987) วิพากษ์ความเป็นอัตตาของกวีอังคาร กัลยาณพงศ์ ว่าเป็นปัจเจกสิทธิ์หรือส่วนบุคคลที่ประสงค์เช่นนั้น เป็นการเดินร่วมพร้อมกับโลกที่หมุน จักรวาลยังเคลื่อนตัว ความคิดก็เวียนแล้วพัฒนาตามให้ทันสังคม ผู้วิจัยจึงสรุปความเป็นตัวตนกับสภาวะของการมีอยู่ถาวรว่า เป็นไปได้เชิงวาทกรรมในงานวรรณศิลป์ ดังผลลัพธ์ที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ กระนั้น ลักษณะที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องย่อมมีภาวะสิ้นสุดในตัวในแต่ละช่วงจังหวะที่เหมาะสม การเรียนรู้คุณค่า ความสำเร็จ จิตวิญญาณเป็นการเคลื่อนไหวในภาวะหยุดนิ่ง ซึ่งเป็นอีกมุมมองหนึ่งของชลธิรา สัตยาวัฒนา ต่อกวีนิพนธ์ซีไรต์ “ปณิธานกวี”

ปวงสรรพสิ่งวัตถุและอนุจิต มิได้มีอาชีพอไต่ที่แลงศักดิ์ศรี มีเพียงว่าสร้างประโยชน์สู่สังคมหรือไม่ ผลิตงานรับใช้บ้านเมืองอย่างไร ถ้าไม่ก็ตูดูกศักดิ์ศรีตนเอง เจตนา นาควัชระ (Nagavajara, 1995) กล่าวว่า อังคาร กัลยาณพงศ์ สร้างเอกภาพแห่งชีวิต คุณค่า และผลงานไว้ได้อย่างครอบคลุมจักรวาล ทุกอย่างเส้นทางมีความหมาย สมกับการใช้คำว่า “จักรวาล” ในตัวบทกวีนิพนธ์ กระนั้น การขาดระเบียบอาจทำให้ไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์เพียงพอต่อการดำรงคงอัตลักษณ์ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ว่าไม่เป็นระบบในกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ผู้วิจัย

เห็นว่าเป็น “ปัจเจกทฤษฎี” [ปัจเจก(เฉพาะตัว) + ทฤษฎี(ความคิดความเห็น)] ของกวี หมายถึง ความคิดเฉพาะในบริบทที่จำเป็นที่ให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาในบทกวีเช่นนั้น ซึ่งสอดคล้องกับการสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวก คือ ไม่จำเป็นต้องขมวดรวมสิ่งต่างๆ ไว้เป็นการจัดคำตัวแทน (generalization-นัยทั่วไป, การวางนัยทั่วไป, ข้อสรุปทั่วไป, สามัญการ, การสรุปครอบคลุม ฯลฯ) ซึ่งบัญญัติโดย The Royal Society of Thailand, n.d.) หากแต่เป็นระบบในรายการณีของตัวบท เพียงสื่อสารผ่านสัมพันธ์บทตั้งที่กวีนิพนธ์อังคาร กัลยาณพงศ์ รังสรรค์ขึ้นมาพินิจได้ว่ามีระบบแล้ว

1.2 สัมพันธบทแบบขนบเชิงการเมืองกับความชอบธรรมในวาทวิพากษ์

ลักษณะของการใช้รูปภาษาแบบสัมพันธ์บทจากลิลิตพระลอ “ไฉไลในโลกล้วน อนิจจัง” แล้วปรับแต่งบ้างเป็นข้อความว่า “ไฉไลในโลกล้วน อนิจจัง ก็ดี” อังคาร กัลยาณพงศ์ มิใช่กวีผู้เดียวในไทยที่ดำเนินการอ้างอิงถึงตัวบทที่เคยมีมาก่อน สำหรับกวีรางวัลซีไรต์ด้วยกัน พบในกวีนิพนธ์เรื่องนาฏกรรมบนลานกว้าง ปี 2526 ของคมทวน คันธนู (Khanthanu, 2013) แม้พิจารณาปีที่ได้รับรางวัลซีไรต์ สังเกตว่าผลงานของคมทวน คันธนู ชนะเลิศก่อน ทว่าการผลิตผลงานของทั้งสองคนปรากฏมาก่อนได้รับรางวัลซีไรต์ทั้งคู่ ร่วมสมัยกัน ใช้ตัวบทจากแหล่งเดิมด้วยกัน แต่ผลกระทบไม่เหมือนกัน คือ สัมพันธบทในงานของอังคาร กัลยาณพงศ์ แสดงวาทวิพากษ์เกี่ยวกับการดำรงมั่นในตัวตนและการยอมรับหน้าที่ ส่วนวาทวิพากษ์ที่ปรากฏร่วมสัมพันธ์บทในผลงานของคมทวน คันธนู เป็นการโจมตีผู้ร้ายที่ซ่อนแฝงระหว่างสถานการณ์ทางการเมืองที่นองเลือดซึ่งร่วมสมัยกับกวี พร้อมประณามความชั่วของผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์แห่งโคกนาฏกรรมนั้น

การใช้สัมพันธ์บทตัวบทของข้อความเดียวกัน “ไฉไลในโลกล้วน อนิจจัง” จากลิลิตพระลอ มีผลโดยตรงต่อตัวบทข้อบทกวีตุลารำพึง หน้า 36 ในกวีนิพนธ์เรื่องนาฏกรรมบนลานกว้าง ปี 2526 ของคมทวน คันธนู สามารถแสดงการเปรียบเทียบได้ดังนี้

<u>ไฉไลในโลกล้วน</u>	<u>อนิจจัง</u>		<u>ไฉไลในโลกล้วน</u>	<u>อนิจจัง</u>
คงแต่สัจธรรมยัง	เจ็ดจำ		คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้
จตุเลห์จักกลับ	เป็นอนบิต ได้ฤ		คือเงาติดตัวตรัง	ตรึงแน่น อยู่เนา
วันหนึ่งยอมเปิดหน้า	กากเจ้าฆาตร		ตามแต่บาปบุญแล้ว	ก่อก่อรักษา

นาฏกรรมบนลานกว้าง

ลิลิตพระลอ

อย่างไรก็ตาม คู่สัมพันธ์พระหว่างลิลิตพระลอกับปณิธานกวี และ ลิลิตพระลอกับนาฏกรรมบนลานกว้าง แสดงนัยความหมายแตกต่างกัน แม้ปรากฏใช้สัมพันธ์พร้อมเวลาที่ใกล้เคียงกัน ในตัวบทของนาฏกรรมบนลานกว้างนำเสนอเนื้อหาในบาทที่ 2-4 ต่อจากส่วนต้นทางของสัมพันธ์ในบาทแรก เกี่ยวกับการรักษาความจริง ไม่มีสิ่งใดซ่อนเร้นอำพราง เวลาจะผ่านนานไปเท่าไร มีอาจปิดปากสังขรณ์ ตัวบทดังกล่าวใช้เล่าขานวีรกรรมของประชาชนในเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2516 และเดือนตุลาคม 2519 สอดคล้องกับข้อบทกวีตุลารำพึง กวีเยาะเย้ยตัวการแห่งชาติกรรมว่าย่อมถูกเปิดเผยในทางสาปแช่งมิใช่สรรเสริญ “วันหนึ่งย่อมเปิดหน้า กากเจ้าชาตกร” การฉีกคำของคำว่า “หน้ากาก” เป็น “...หน้า กาก...” โดยคำว่า “กาก” กลายเป็นคำขยายคุณลักษณะ “เจ้าชาตกร” ระดับต่ำทราม

แม้มีการใช้สัมพันธ์เดียวกันจากลิลิตพระลอ แต่ผลสะท้อนความคิดสู่วาทกรรมในปณิธานกวีที่รักษากิจตัญญูผ่านอาชีพแห่งชนชาวสมาชิกสังคม และในนาฏกรรมบนลานกว้างที่ดำรงความซื่อตรงมีบิดเบือน สัมพันธ์บทจึงเป็นสิ่งที่ร่างเรือนกายให้เกิดรูป นำสืบร่องรอยสิ่งที่แสดงทรรศนะ ประสพการณ์ การให้ความหมาย รวมถึงการให้คุณค่าชีวิตตามแต่ละบริบท นอกจากการเปรียบเทียบการใช้สัมพันธ์บทที่กล่าวมา พบสัมพันธ์บทอื่นๆ ในบทกวีตุลารำพึง อีกหลากหลายในหน้า 34-35 (Khanthanu, 2013) ได้แก่ (1) สัมพันธ์บทจากลิลิตตะเลงพ่าย (Office of the Basic Education Commission, 2013) (2) สัมพันธ์บทจากนิราศนรินทร์ (The Fine Arts Department, 1969) (3) สัมพันธ์บทจากกาพย์เห่เรือ (Saijapun, 2013) (4) สัมพันธ์บทจากกำสรวลสมุทร/กำสรวลศรีปราชญ์ (Yupho, 1968; Phengkaew, et al., 2006)

ภาษาข้อความในตัวบทแหล่งต้นทางเหล่านี้ที่ถูกนำมาสานักทอในตัวบทใหม่ของกวีซีไรต์ต่อนี้จะใช้สัมพันธ์บทหลากหลาย แต่ให้คุณค่าทางความหมายผ่านการตีความเจตนาด้วยวาทวิพากษ์ในคำตอบเดียวกันของผลวิจัยหัวข้อของสัมพันธ์บทแบบเชิงการเมืองกับความชอบธรรม

สัมพันธ์บทเพิ่มเติมที่นำมาขยายผลต่อไปนี้เป็นสัมพันธ์บทเชิงการเมืองกับความชอบธรรมเช่นเดียวกันที่สามารถวิพากษ์วาทกรรมประเด็นการใช้อำนาจมิชอบและการต่อสู้สิทธิ สภาวะของการผลักดันเสรีภาพเพื่อลดทอนความกำแหงที่ข่มเหงสะท้อนมนต์ศน์ “เริ่ม-หยุด”

สายหยุดหยุดกลิ่นพึง ยามสาย ← สายหยุดหยุดกลิ่นพึง ยามสาย

สายบ่หยุดกระหน้าหาย ห่างเศร้า

สาย บ่ หยุดเสน่ห์หาย ห่างเศร้า

กั๊วก็คีนววย วางเทวษ

ก็คีนกั๊วววย วางเทวษ ราแม่

ถวิลทุกขบค้ำเช้า หยุดได้ไฉนเลย

ถวิลทุกขบค้ำเช้า หยุดได้ฉันท

นาฏกรรมบนลานกว้าง

ลิลิตตะเลงพ่าย

การเล่นคำว่า “หยุด” ระหว่างคำกริยายกเลิกทุกการกระทำ กับส่วนหนึ่งของชื่อพรรณไม้ “สายหยุด” พบว่าต้นทางสัมพันธ์จากลิลิตตะเลงพ่ายสร้างจินตภาพของการคร่ำครวญโหยหาในรัก และทิ้งท้ายว่าจะหยุดรักได้อย่างไร “หยุดได้ฉันท” แต่ตัวบทใหม่ในนาฏกรรมบนลานกว้างประชดประชันว่า การสังหารคนตายโดยไม่มีทีท่าจะหยุด “สายหยุดกระหน้าหาย ห่างเศร้า” แล้ววาระสิ้นสุดแห่งสงครามประชาธิปไตยจะหยุดได้โดยวิธีการใด “หยุดได้ไฉนเลย”

อารมณ์กะเทาะเปลือกภายใต้จุดปลายดิ่งสู่ห้วงโศกอนาใจที่ยังไม่หยุดการกวาดล้างผู้ชุมนุมโดยชอบธรรม ความคิดที่สัมพันธ์ของการตอบทจากลิลิตตะเลงพ่ายจึงไม่สวยงามในนาฏกรรมบนลานกว้าง เป็นบทเรียนที่สอนว่า สายเกินไปหากไม่หยุดห้ำหั่นชีวิตเพื่อนมนุษย์มายาคติของการเข่นฆ่าล้างเลือดเพื่อให้ได้ครอบครองอำนาจ ชักจูงผู้ปกครองไต่ต่ำทางความชอบธรรม วาทกรรมของการปลุกคุณธรรมเข้ามากำกับจิตใจให้เฝื่องเพื่อรักษาสมดุลโครงสร้างอำนาจของมนุษย์ ยังสะท้อนเงาธรรมไม่ประชาธิปไตยเสมอมา การกล่าวเช่นนี้วิพากษ์ร่องรอยเชิงกาลเวลาของการดำเนินระบอบที่ใช้ปกครองความชอบธรรมในการเมืองโดยสุจริตจะเป็นแค่เงาต่อไปหรือองกามสดใสด้วยการหยุดความทุกข์ “วางเทวษ” ไว้เป็นปกติ

ตราบนูนศิเรศขัน ขาดสลาย ← ตราบนูนศิริขัน ขาดสลาย

ค้ำบ่หายตราบระเหย ระเหิดฟ้า

รักบ่หายตราบหาย หกฟ้า

วีรภาพพลุ่งกำจาย จารึก

สุริยจันทรขจาย จากโลก ไปฤ

ไฟแล่นล้างทั้งหล้า เรื่องขจร

ไฟแล่นล้างสีหล้า หอนล้างอาลัย ฯ

นาฏกรรมบนลานกว้าง

นิราศนรินทร์

สัมพันธ์จากนิราศนรินทร์ที่เริ่มต้นว่า “ตราบนขุนคิริชัน ขาดสลาย” ซ้อนกลวิธีอติพจน์ (hyperbole) ของขุนเขายิ่งใหญ่ตั้งเขาพระสุเมรุพังครืน (ซึ่งเกินความจริงทั้งทางคติชนและวิทยาศาสตร์) มาเปิดพื้นที่แก่การกล่าวเกินจริงด้านเนื้อหาในนาฏกรรมบนลานกว้าง เมื่อกำหนดเขาพระสุเมรุ [ขุน(ใหญ่)สูงสุด] + คิริ > คิริ(ภูเขา) เป็นเงื่อนไขให้เทียบเคียงอารมณ์ผัสสะของความโกรธแค้น “แค้นบ่หายตราบระเหย ระเหิดฟ้า” หมายถึงนอกจากเขาพระสุเมรุถล่มลง ท้องฟ้าสูญสลาย ความแค้นอาฆาตถึงหายไป เงื่อนไขเกินจริงนั้นมีเพียงสร้างให้มาบรรเทาอารมณ์สุดสะพรั่งแค้นได้ แต่กล่าวเกินจริงเพื่อตอกย้ำบ่งชี้ความชั่วช้าของเผด็จการสัมพันธ์ของต้นทางจากนิราศนรินทร์ให้ความรู้สึกรักละมุนเคลิ้มชวนฝัน แต่ตัวบทที่นำมาต่อยอดในนาฏกรรมบนลานกว้างค้างคองไว้ด้วยอาฆาต

บทเรียนของอดีตสร้างสำนึกให้รู้คุณค่าชีวิตกับกิจกรรมสังคมเพื่อแสดงความรับผิดชอบร่วมด้านการปกครอง การนำหลักธรรมาภิบาล (good governance) มาใช้อย่างจริงจัง วาทกรรมของการแบ่งช่วงระหว่างช่วงผิด-ติถูก จะไม่นำมาเป็นเครื่องมือสร้างภาพของแต่ฝ่ายฝ่าย การอันใดเลวร้ายก็ไม่ยอมรับผิดชอบ ลุ่มหลงแต่การรับความชอบที่ถูกใจเท่านั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นพันธกิจของบุคคลและกลุ่มองค์กรในยุคปัจจุบันเพื่อลดล้างชาระพฤติกรรมของการไม่รับผิดชอบต่อข้อผิด พิจารณาจากบทในตัวบท “วีรภาพพลุ่งกำจาย จารึก” คำว่า “วีรภาพ” หมายถึงสถานะความเป็นผู้กล้า จำต้องมีเรื่องราวร้ายแรงเกิดขึ้น ผู้กล้าหรือวีรชนจะเป็นผู้สร้างภาพหรือสภาวะแห่งความกล้า ดังเช่นข้อมูลที่สอดคล้องกับวาทวิพากษ์ในบทกวี คือ เหตุการณ์ประชาธิปไตยนองเลือด 6 ตุลาคม 2519 ที่ฝ่ายปกครองซึ่งหาผู้กระทำความผิดมิได้ สั่งหานักศึกษาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ (Yimprasoet, 2001) ถ่ายถอดข้อความของนายกรัฐมนตรีถัดจากสมัยเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ณ ขณะนั้น สั่งการปล่อยผู้ต้องหา 6 ตุลาคม ทั้ง 19 คน เป็นคนพูดว่า “แล้วก็ให้แล้วกันไป สนิมมันเสียเถิดนะ” ราวว่าไม่มีใครผิดในเหตุการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความชอบและผลประโยชน์รับ แต่ถ้าเป็นความผิดประพฤติร้ายปฏิเสธรันตัว จำเป็นต้องนำบทเรียนแห่งวาทวิพากษ์นี้มาทบทวน

ตัวบทถัดไปมีสัมพันธ์เกี่ยวกับการอธิบายข้างต้น คือ มาจากนิราศนรินทร์ ซึ่งนำเรื่องหลักธรรมคำสอนเข้ามากำกับตัวบทระหว่างตัวบท แต่ตัวบทที่หยิบยืมข้อความมาอ้างอิงใช้ มิได้นำความคิดของการสืบทอดศาสนาด้วย เนื่องจากการนำข้อความที่คัดสรรเชื่อมโยงนั้นมาเสียดสี ดังรายละเอียดด้านล่าง

เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน พันแสง ← เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน พันแสง

ปากพร้าพระธรรมแสดง คำเข้า

รินรพระธรรมแสดง คำเข้า

ตกลายสั่งไล่แทง

ถีบเร่ง ฆ่าแล

เจตียระตะแขง

เสียดยอด

สามหมื่นเลี้ยงแก้วแก้ว

แก่นหล้าเรือผาย

ยลยั้งแสงแก้วแก้ว

แก่นหล้าหลากสวรรณค์ ฯ

นาฏกรรมบนลานกว้าง

นิราศนรินทร์

สัมพันธ์บนนิราศนรินทร์ที่นำมาซ้ำทั้งบาท “เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน พันแสง” ในนาฏกรรมบนลานกว้างราวคล้ายเหตุบูชาพระพุทธรูปศาสนา ทว่าเพียงยืมนำมาซ้ำแล้วเกิดการสร้างสัมพันธ์ น้ำเสียงเข้าถึงอาการแตกตันอย่างโดดเด่น ในบาทต่อมา “ปากพร้าพระธรรมแสดง คำเข้า” เป็นลักษณะของการทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเองมีศีลธรรม แต่กระทำให้เพียงคำพูดเท่านั้น ตรงกับสำนวนมือถือสากปากถือศีล โดยมีคำแสดงเวลา “คำเข้า” ให้ทราบถึงภาพรวมของทั้งวัน แต่ “ตกลาย” เวลาผ่านช่วงเข้าไปแล้วมีคำสั่งให้กราดยิงประชาชน คล้ายคลึงกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เช่นกัน ธงชัย วินิจจะกูล (Winichakul, 2015) แสดงทรรศนะว่า เป็นการสังหารหมู่ที่น่าสยดสยอง เพราะฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำการต่อนักศึกษาประชาชน จากการเปรียบเทียบนี้จึงเป็นการกล่าวกระทบภาพภายนอกกับผลภายในหรือคนชั่วย้อมชั่วตั้งแต่ใจ/กมลสันดาน แม้พูดสื่อสารเหมือนนำคำสอนมาใช้ก็ปิดบังตัวตนไม่ได้ เปรียบวาทกรรมเชิงสำนวนอมพระมาพูด สะท้อนใจหยาบได้ดีกว่ากายหยาบ มายาคติที่หลอกลวงภาพลักษณ์เปลือกนกว่าดี ไม่สามารถดัดสินได้เท่าจิตใจมนุษย์

รอนรอนสุริยไ้อ์ อัสตง ←

รอนรอนสุริยไ้อ์ อัสตง

เรื้อยเรื้อยลับเมรุปลง ศพเปลื้อง

เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง

คำแล้ว

รอนรอนเมื่อเสียงสงฆ์ สมณะ สวดเอย

รอนรอนจิตจำนง

นุขพี เพียงแม่

เรื้อยเรื้อยไฟแลบเรื้อย โอบไล่โลงผวา

เรื้อยเรื้อยเรียมคอยแก้ว

คลบลคล้ายเรียมเหลียว

นาฏกรรมบนลานกว้าง

ภาพย์เห่เรือ

สัมพันธบทันทางจากกายยเหเรือเป็นการเข้าส่วนในตำแหน่งหน้า (anaphora – The Royal Society of Thailand (n.d.) บัญญัติว่า “การเน้นซ้ำคำ”) “รอนรอน...” ในวรรคแรกของบาทแรกและบาทที่สาม “เรื่อยเรื่อย...” ในวรรคแรกของบาทที่สองและบาทสุดท้าย สร้างความรู้สึกไหลเฉื่อยไม่รีบเร่ง สอดคล้องกับผลลัพธ์ในกระบวนการของทั้งสองตัวบท แต่ต่างกันที่สุดทางอันเป็นที่สุด ได้แก่ ต้นทางสัมพันธบทจากกายยเหเรือไล่เรียงเรื่องราวของ ตะวันลับขอบฟ้า “...ลับเมรุลง” (เมรุ หมายถึงภูเขา) ทำให้ดวงหทัยคิดถึงนางอันเป็นที่รัก ส่วนตัวบทที่หยิบยืมถ้อยคำมาประดับ แต่ให้เนื้อหาไปในทางการพรากจากเหลือแต่เถ้าธุลี คือ ความตาย “...ลับเมรุปลง ศพเปลื้อง” (เมรุ หมายถึงที่เผาศพ)

สัมพันธบทชนิดการเล่นคำของคำว่า “เมรุ” ในต่างที่ต่างบริบทรับรองเจตนาของกวี ที่ใช้สัมพันธเข้ากับเหตุการณ์นองเลือดจากการปราบปรามผู้ชุมนุมในช่วงชีวิตของกวีที่ผ่าน เหตุการณ์สังหารหมู่ 6 ตุลาคม 2519 ยังเป็นการเตือนสติแทรกบทเรียนสอนว่า มีอีกชีวิตที่ต้องสูญเสียไปเรื่อยๆ ดังรูปภาษา “เรื่อยเรื่อย...” สุดสังเวชวายชีวาตมจากศพแล้วศพเล่า นำไปสู่การเผาเพลิงแผ่นดินโกรธ สงครามประชาธิปไตยจึงยังคงเศษตะกอนนอนในกำปั้นของ หัวใจ รวนนปะทุระเบิด หากประสบเหตุการณ์ในแนวเดียวกัน

การซ่อนอารมณ์ขัน (humor) ในบาทสุดท้ายของตัวบทนาฏกรรมบนลานกว้างที่ว่า “เรื่อยเรื่อยไฟแลบเรื่อง โอบไล่โลงผวา” มีการใช้คำนาม “ไฟ” ที่มีความหมายตรงตัวของสสาร ให้ความร้อนและเผาวัตถุได้ กับความหมายเชิงบริบทของความแค้นกำลังลุกโชนผ่านการใช้ คำกริยา “โอบไล่” ที่สื่ออุปลักษณ์ได้ถึงคู่คนรัก แต่เป็นการใช้ภาวะแย้งเพื่อล้อและขบขัน แม้ กระทั่งศพในโลงยังผวา ซึ่งมีควรเป็นเช่นนั้นได้ เพราะศพสิ้นลมหายใจและผัสสะรับรู้ จึงเป็น การเยาะเย้ยหยันอยู่ในที ทว่าระหว่างร่วมสมัยของเหตุการณ์ที่กวีนำเสนอ คงมีอาจหัวเราะรำ มวลชีวิตสูญเสียดับลบลางจากมีต่างตะวันลับลง “รอนรอนสุริยะไ้อ์ อัสตง” บทเรียนคติธรรมที่แฝง ในตัวบทเป็นการสอนให้เข้าใจธรรมชาติชีวิตกับการปลงสังเวช “...ปลง ศพเปลื้อง” ปลด เปลื้องความพยายาบาทจากสงครามอันมิชอบธรรมทางการเมือง

ธณีนภนี้เพ่ง	ทิพยพญาณ หนึ่งรา	←	ธณีนภนี้เพ่ง	ทิพยญาณ หนึ่งรา
เราผิดสมควรตาย แต่เบื่อง			เราถือลูกอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราถูกถูกสังหาร เขี้ยวโหด			เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
หนี่นี้เราต้องเปลื้อง ปลดใคร?			เรา บ่ ผิดท่านมล้าง	ดาบนี้คืนสนอง ฯ

สัมพันธ์ท่ากำสรวลศรีปราชญ์หรือชื่ออื่นๆ ของเล่มเดียวกัน นำมาสู่การสร้างคู่สมภาวะของความดี-ความผิด และการตัดสินคนดี-คนผิด โดยคนชั่วเผด็จการ ในต้นทางแสดงความรับผิดชอบของกรณีทำความผิดจริงและมีการลงโทษ จะยินดีมอบรับโทษที่สั่งการ “เราผิดท่านประหาร เราชอบ” แต่ในตัวบทนาฏกรรมบนลานกว้างเล่นภาษาเทียบระดับบาทบรรทัดดังกล่าวเป็น “เราถูกถูกสังหาร เทียมโหด” หมายถึง แม้ผู้บริสุทธิ์ก็ต้องทำตาม แต่ก็ถูกลงโทษอยู่ดี โดยการสั่งให้สังหารผู้ชุมนุม ในบาทบรรทัดเดิมมีการเล่นคำระหว่าง “ถูก” แปลว่าชอบธรรม กับ “ถูก” แสดงให้เห็นคนอื่นมากระทำในทางลบของโครงสร้างถูกกระทำ (passivization) จึงเป็นคนถูกที่ถูกฆ่าตายอย่างไม่ชอบธรรม วาทพิพากษ์ปรากฏให้เห็นถึงพิษการเมืองจากผู้มีอำนาจที่ฉวยโอกาสหาผลประโยชน์ ได้กดขี่และกดทับประชาชน บาปกรรมจากอำนาจธรรมได้ก่อหนี้ชีวิตบนหนทางประชาธิปไตย ท่ามกลางแผ่นดินที่ทุกสายตajib้าง “ธณีนภพนี้เฟื่อง” จึงมิใช่เพียงการร้องขอพยาน หากแต่เป็นการเชิญชวนให้ร่วมกันขจัดภัยแห่งการข่มเหงทำร้ายของมือผู้ปกครองเลวทรามโดยพร้อมเพรียง “ทิพยพยาน หนึ่งเรา” คือถ้อยคำแห่งการเปิดเผยและคำให้การที่มีอาจปฏิเสธ ความกล้าและสามัคคีจึงเป็นมิตรในมวลประชาชนด้วยกันที่ช่วยเหลือสอดส่องป้องกันผู้ร้ายเบื้องหลังเหตุการณ์มากกว่ารอคำตอบให้ใครมาสืบหาร่องรอยประวัติศาสตร์ที่นองเลือดตามบาท “นั่นี่เราต้องเปลื้อง ปลดใคร?”

วาทกรรมอาวุธปืนมีติดาบ/อำนาจอยู่กับใครคือผู้ชนะ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับมายาคติที่ทำให้สมาชิกในสังคมส่วนหนึ่งเกรงกลัวและหลีกเลี่ยงไม่ปะทะ แตกต่างจากประชาชนผู้หาญกล้าที่สังเวชชีวิตในสงครามประชาธิปไตย บทเรียนที่ได้และฝากไว้แก่ผู้เรียนรู้ คือ การรักษาอุดมการณ์และการสร้างเครือข่ายสำหรับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง

สัมพันธ์บทจำนวน 5 บทในกวีนิพนธ์ซีไรต์จากตัวเล่มวรรณกรรม 4 เรื่องข้างต้น ได้แก่ ลิลิตพระลอ ลิลิตตะเลงพ่าย นิราศนรินทร์ กาพย์เห่เรือ และกำสรวลสมุทร กวีร้อยเรียงรวมเป็นหนึ่งเดียว กล่าวคือ มีเอกภาพของเหตุการณ์ที่อิงประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัยประมาณครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา แต่อ้างอิงถึงตัวบทเก่าในวรรณคดีที่มีอายุเก่ากว่า 200 ปีเป็นอย่างน้อย (แหล่งข้อมูลเปรียบเทียบสัมพันธ์เชิงขนบนี้กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัยแล้ว)

ลำดับความคิดของกวีนำเสนอความเลวร้ายของการฆ่าล้างผู้บริสุทธิ์ในการชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย กวีใช้แย้งความแบบประชิดประชิดต่อสัมพันธ์ที่หยาบคายมาใช้ให้ตัวบทของกวีเองเป็นผลผลิตสร้างสรรค์

สัมพันธ์บทในหมวดหมู่ประเภทแรก que แสดงแหล่งต้นทางเดียวกันหรือต้นทางที่มีมาชัดเจนเชิงขนบนิยม กล่าวคือ วรรณกรรมอ้างอิงวรรณกรรม ก่อให้เกิด วาทกรรมอิงวาทกรรม

และวิพากษ์เปรียบเทียบต่างกาลเวลาได้อย่างมีมิติ ในผลวิจัยถัดไปเป็นประเภทของแหล่งข้อมูลที่นำมาอ้างอิงเชิงจุลภาค หรือ มีความจำเพาะเรื่องที่ต้องอธิบายรายการณ ซึ่งผู้วิจัยใช้คำว่า “ร่วมสมัย” แม้งานในอดีตย่อมเคยเป็นปัจจุบันมาก่อนหรือร่วมสมัยในยุคนั้น แต่ในที่นี้จัดแบ่งประเภทแบบชนบให้ไว้กับลักษณะวรรณกรรมที่ได้รับการอ้างอิงถึงอย่างเข้าใจร่วมกันในวงวรรณกรรม ฉะนั้น ลักษณะร่วมสมัยเป็นการสืบสานรับหน่วยความคิด ข้อความ รูปแบบ คำ ไคโรน ผลิตภัณฑ์ ตัวบุคคล ฯลฯ ที่ร่วมช่วงเวลากับวีซีไรต์มากที่สุด ประเภทสุดท้ายนี้สามารถแสดงผลวิจัยในหัวข้อถัดไป คือ สัมพันธภาพร่วมสมัยซึ่งมาจากแหล่งเปรียบเทียบที่เป็นสื่ออื่นๆ ด้วย เนื่องจากลักษณะร่วมสมัยเป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม มีความจำเป็นในด้านการค้นหาข้อมูล สืบค้นประวัติบางสิ่งที่เกี่ยวข้อง วาหวิพากษ์เชิงประวัติที่เทียบเคียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนบ่งชี้สัมพันธภาพที่หลากหลาย ตรงกับการจัดแบ่งประเภทสัมพันธภาพของผู้วิจัยที่ได้กล่าวไปแล้ว (สัมพันธภาพแบบชนบ และสัมพันธภาพร่วมสมัย)

2. การใช้สัมพันธภาพร่วมสมัยในวาทวิพากษ์

2.1 สัมพันธภาพร่วมสมัยเชิงความรู้สึกนึกคิดในวาทวิพากษ์

การเล่นคำทางเสียงกับทางความหมายเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสัมพันธภาพได้ ในที่นี้ พบการใช้คำว่า “สันติภาพ” หน้า 4-5 เป็นชื่อบทกวีหนึ่งในกวีนิพนธ์เรื่องใบไม้ที่หายไป ปี 2532 ของกวีหญิงคนแรกชื่อ จิระนันท์ พิตรปรีชา (Phitpricha, 2017) ชื่อเรื่องบทกวี “สันติภาพ” เล่นล้อกับคำว่า “สันติภาพ” ที่ไม่ได้กล่าวใช้คำนี้ในเนื้อหาของบทกวีเลย พบคำที่ใกล้เคียงว่า “พิภพ(ใหม่)” และ “แดนผืนสันติ” กับคำคู่ตรงข้ามว่า “สงคราม” กับการหลាកคำที่มีความหมายแนวเดียวกันของ “ดินเปื้อนเลือด” “หล้าลุ่มจมสลาย” “โลกอสัตย์” ลักษณะนามนัยของชื่ออื่นเหล่านี้แทนชื่อที่ต้องการสื่อสารว่า “สันติภาพ” หมายถึงพื้นที่สงบปลอดภัย ผู้คนอยู่อย่างไม่บาดหมางล้างฆ่า เสมือนภาพผืนให้คิดไม่หา

...โลกอสัตย์บัดนี้ถึงที่สุด

เลือดรินล้นแล้วลบกลบพสุธา

พิภพใหม่...ไม่แอ้อเล็กขัดสน

ปราศจากกากกลีที่ก่อกรรม

สงคราม นามธรรม ศักดิ์ต่ำสูง

เงินทอง เหยี่ยุธตรา ราคาคดี

แผ่นดินใหม่ตระหนักรหลังการล้าง

โลกอยู่บนบรรทัดฐานปัจจุบัน

ชาวโลกหยุดเมาเมวักลัวโมหา

ฟ้าสีฟ้าสว่างงาม “ความเป็นธรรม”

ไร้ฉ้อฉลชิงชังคลั่งถลา

ห่างห่างซ้ำชีพหมองมองโลกีย์

พรูปลัดฟุ้งไกลล้ำโลกย่ำหนิ

กับเศษหญ้าครานี้มีทางกัน

สิ้นทุกอย่างที่เคยเผยและผัน

และแดนผืนสันตินี้ ไม่มี “คน”

ส่วนคำว่า “สันติภาพ” อาจเป็นภาพให้รอคอยต่อไปอย่างยากไร้ สงครามประชาชนที่ล่าประชาธิปไตยพลันแตกกระเจิง เพราะสหายในนามปัญญาชนซ่อนตัวในป่ากระจัดกระจายเกินกว่ารวมตัวเป็นเอกภาพ ภายหลังมีประกาศอภัยโทษหรือนโยบาย 66/2523 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (Suriyamongkhon, 1985) ให้คนที่สมควรเป็นวีรชนสามารถกลับคืนสู่เมืองอีกครั้ง แต่คนเหล่านั้นก็ถูกลดคุณค่ากลายเป็นกึ่งนักโทษกบฏไปพร้อมกัน กระนั้นนโยบายดังกล่าวก็อาจลวงพรางบังตาว่ามี “อำนาจแฝง/อำนาจเบี่ยงเบน” ซ่อนเร้นตามการวิพากษ์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (Pramoj, 1983) ว่า การใช้ถ้อยภาษา “อำนาจแฝง/อำนาจเบี่ยงเบน” ที่ยังพิสูจน์ไม่ได้เป็นการลวงกระหีบสถาบันกษัตริย์ เนื่องจากในดับบทวิเคราะห์มีวรรคหนึ่งที่ใช้คำศัพท์สื่อความหมายอย่างหนักหน่วงว่า “สงคราม นามธรรม ศักดิ์ต่ำสูง” ขนชั้นล่าง-กลาง-สูง-เบี่ยงเบน จึงถูกแฝงเคลือบทางความคิด ณ ตรงนี้ วาทวิพากษ์ของผู้อ่านหรือผู้วิจารณ์ต้องดำเนินการขยายความสัมพันธ์ของดับบท หากพิจารณา “ศักดิ์(ต่ำ)สูง” แวดล้อมด้วยรูปภาษา “สงคราม” และ “นามธรรม” ก็อาจเชื่อมโยงไปสู่ขนชั้นปกครองที่สูงกว่าและสูงสุดได้ การอ้างอิงการวิพากษ์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อาจปกป้องเรื่องเพราะบางไวก่อน ทว่าก็เป็นสิทธิของผู้คนที่แสดงวาทวิพากษ์นอกเหนือจากนี้ตามหลักการต่อไป กลับมาที่นโยบาย 66/2523 ไม่ยอมรับการจัดตั้งรัฐบาลผสมระหว่างพลเรือนกับทหารชั่วคราวเก่า เช่นนี้จึงมีอาจค้นหาโลกใหม่ ดังกวีใช้คำว่า “ฟ้าสีฟ้าสว่างวาม “ความเป็นธรรม”” “พิภพใหม่” และ “แผ่นดินใหม่” เพื่อกำหนดเป็นเขตปลอดภัยไร้สงครามการเมือง

สัมพันธ์ที่ได้จากการตีความขั้นที่สูงขึ้นเป็นการกล่าวถึงอุดมรัฐหรือดินแดนในอุดมคติที่ว่าดีงามล้ำเลิศ จึงเชื่อมสัมพันธ์ไปยังบทที่เคยเกิดมาก่อนจากวิธีคิดฝั่งตะวันตกว่า “Utopia” (อุดมรัฐ) เป็นหนังสือเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในประเทศที่เป็นเกาะโดยสมมุติขึ้น แต่งในปี ค.ศ. 1516 ประเทศอังกฤษ ของ Thomas More (Chantharawong, trans., 1983) โดยสมบัติ จันทรวงศ์ ผู้แปล ทับศัพท์ว่า “ยูโทเปีย” จินตนาการราววิถีสวรรค์บนแดนดินแห่งมนุษย์ที่ร่วมกันปกครองให้ระบบการเมืองยูติธรรมดีที่สุด สะท้อนความวิจิตรมั่งมีเลื่อง ดังที่กวีใช้คำศัพท์ รูปภาษาที่สื่อความปลอดภัย ความน่าอยู่อาศัย ความเป็นธรรมชาติที่ประชาชนยอมรับได้มิใช่ใบหน้าอำบน้ำตารันทดต่อการปกครองของการกดขี่ข่มเหง กวีวิงวอนร้องขอจิตสำนึกจากนักการเมือง มิใช่ผู้อ่านวิจารณ์ แต่ผู้อ่านเป็นผู้เรียนรู้คุณค่าดังกล่าว

ไม่ว่าจะกำหนดทับศัพท์หรือบัญญัติแปลศัพท์คำว่า “Utopia” เป็นคำใดก็ตามได้แก่ คำว่า “จินตนคร เมืองในฝัน ดินแดนอมิสุข อุดมรัฐ รัฐในอุดมคติ” ฯลฯ ย่อมเป็นอุดม

คดีดั้งเดิม มิเกิดขึ้นจริง แต่อยู่ในความคิดของผู้มีคุณธรรมและพยายามสร้างให้เกิดโดยไม่มี ความเห็น้อยล้ำ

สัมพันธภาพแบบรัฐในอุดมคติเป็นเพียงการนำเหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องใน อดีตมาวางไว้ในเนื้อหาเพื่อนำไปสู่ความหวังความฝันที่ให้เป็น แต่เป็นไปได้ จึงต้องยอมรับ ชะตากรรมและจำนนต่อเหตุการณ์ของความเลวร้าย เช่นนี้กลายเป็น “รัฐในอุดมคติ” ตาม ธรรมชาติของผู้วิจัย เนื่องจากการเพรียกหาเสรีภาพ ความสงบสุข ถูกเล่าเรื่องลือคู่กับความ ทุกข์ทรมาน ผู้อ่านผู้วิจารณ์อาจรับสารของความรู้สึกค่อนข้างเลวร้ายที่แฝงในตัวบท มิใช่ข้อคิด ของกวีแต่เป็นเจตนามุ่งร้ายของกลุ่มอำนาจมิชอบที่ไม่เปิดโอกาสให้สร้างดินแดน “สันติภาพ” นั่นคือ ประเทศประชาธิปไตย หากยังคงเป็นการเกาะกุมคุมคำสั่งเผด็จการไว้ น้ำเสียงประชด ในบาท “โลกอยู่บนบรรทัดฐานปัจจุบัน และแดนฝันสันตินี้ ไม่มี “คน”” เผยอาชกรรมโลก ประชาธิปไตยที่ควรเป็น แต่ต้องรอคอยอย่างไม่เห็นฝั ง ความเพ้อฝันดังลมพัดผ่าน

ในตัวบทที่อ่านหลังสุดท้าย สดปลายแผ่นดิน หน้า 92 ในกวีนิพนธ์ซีไรต์ ปี 2562 ระหว่างทางกลับบ้าน ของอังคาร จันทาธิพย์ (Chanthathip, 2020) แสดงวิภาษวิธีของการ ใช้สัมพันธภาพในฐานะเครื่องมือรวมพลังศูนย์กลาง ผู้อ่านตัวบทหลงสู่ถึงส่วนสัมผัสที่ติดต่อกับ การค้นหาอารมณ์ร่วมและอารมณ์อื่นของสิ่งที่ถูกกล่าวอ้างถึง ได้แก่ อนาคตพุทธกาลของพระ ศรีอารีย์ กาลเวลาแห่งอิสลามของวิถีอาคิเราะห์หรือกียามะฮ์ คำคู่ขนานบอกรอยต่อโลกใหม่ ระหว่างภทฺรกับในศาสนาพุทธกับศุนยาในศาสนาอิสลาม

‘โลกพระศรีอารีย์-กาลเวลา-อาคิเราะห์’	ฝันจำเพาะ เบื้องโพ้นสุข เศร้ารักไล่
‘ศุนยา-ภทฺรกับ’	เนินนับไป เอยโลกนี้ โลกหน้านัย เหมือนไม่นาน-
พอจะเห็น เฉลิมยหน้า ‘กียามะฮ์’	ถึงกาลเลื่อมลง ส่งเนื้อสาร
ทารุณกรรม ข้าเหตุการณ์	อุบัติเป็นสัญญาณผ่านสัญญาณ

ในตัวบทวิเคราะห์พบการอ้างอิงถึงโลกหน้าในศาสนาพุทธของพระพุทธเจ้าพระนาม “พระศรีอารีย์” ซึ่งเป็นยุคสุดท้ายในภทฺรกับ (Phra Thep Watchara Bandit, n.d.) ที่เชื่อกัน ว่ามีจำนวน 5 ยุค ดังนั้น ยุคปัจจุบันของมนุษย์เป็นยุคลำดับที่ 4 แม้มีศาสนากำกับ แต่มีอาจ แบ่งปันน้ำใจมิตรระหว่างเพื่อนมนุษย์ ในเนื้อหาของตัวบทเดียวกันที่วิเคราะห์นั้น เป็นการ ส่งเสริมช่วยเหลือชาวโรฮิงญา (โรฮินจา ถอดทับศัพท์โดย The Royal Society of Thailand, 2015) โดยกวีมีภูมิปัญญาเป็นเลิศ เนื่องจากได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับชาวโรฮิงญานับถือ

ศาสนาอิสลาม กวีได้นำความเชื่อเชิงศาสนาเข้าร่วมเล่าเรียงความคิดของการเล่าเรื่อง คือ คำศัพท์ “อาคิเราะฮ์” (الأخرة) - Akhirah, The Spiritual Life, n.d.)

ทั้งนี้จึงเป็นสัมพันธบทของการสร้างผลลัพธ์ในผลงานให้ลึกซึ้ง ผู้อ่านผู้วิจารณ์ และผู้วิจัยจำเป็นสืบค้นองค์ความรู้อย่างลุ่มลึก และลึนไหลในคำตอบด้วยหลักฐานประกอบผ่านการวิพากษ์ ขวามุสลิมนับถือคำสอนโองการของพระเจ้าอัลลอฮ์ เมื่อโลกสิ้นสุดสภาพเสื่อมสลายลง เวลาแห่งวันอาคิเราะฮ์หรือกียามะฮ์จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นวันพิพากษาตัดสินความดีความชั่วของมนุษย์ การแสดงนิยามของอาคิเราะฮ์ ใกล้เคียงกับคำว่า “กียามะฮ์” (القيامة - Qiyamah) โดยที่มีปรากฏการณ์ผืนดินธรรมชาติของดวงอาทิตย์ที่ขึ้นทางทิศตะวันตกและอื่นๆ เป็นจุดเริ่มต้นของหายนะภัยพิบัติแก่มนุษย์ทั้งปวง จุดหมายปลายทางหลังความตายของคนดี คือ การฟื้นคืนชีพ (قيامات - Qayamat, Resurrection) ในภาคสวรรค์ ซึ่งเป็นภพภูมิเดียวกับพระเจ้า (Vitkovic, 2018; Khattab, n.d.) ในส่วนของโลกปัจจุบัน โลกชั่วคราวหรือ “ดุนยา” (دُنْيَا - Dunya, Al-Qayyim, 2018) จบสิ้น ผู้ตายจากโลกดุนยาดำรงสถิตอีกสถานที่หนึ่งโลกอาคิเราะฮ์

กลวิธีของการใช้สัมพันธบทในวิถีภพภูมิกับโลกหลังความตาย มาขับเคลื่อนในตัวบทที่พูดพาดพิงชาวโรฮิงญา ไม่ได้ปิดเป่าทุกขภาวะร้ายที่รุนแรงแก่ชีวิตของพวกเขา แต่กลายเป็นการปิดให้พ้นตัว ปิดความรับผิดชอบด้านเครือชาวมุสลิมธรรมออกจากใจเรา กรณีที่ชาวโรฮิงญาถูกขับไล่ออกจากพม่า “เพราะรัฐบาลทหารพม่าไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาเป็นประชาชนพม่าและชาวพม่าเองก็ไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาด้วยเช่นกัน” (Phothisai, 2009) และต้องลี้ภัยประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงไทย และประเทศที่สาม กวีแยกแผ่นดินเชิงคตินามธรรมของความเชื่อทางศาสนาออกมาทั้งของชาวพุทธและชาวมุสลิมว่า มีโลกหน้า (afterlife/afterdeath world) ให้ไปอาศัยอยู่ แล้วโลกนี้เล่า คำถามแห่งโลกมนุษย์ร่วมยืนบนดินเดียวกัน มีอาจให้ที่พักพิง พำนักชีวิตสุดท้ายของชาวโรฮิงญาได้ ความเจ็บใจของภาพตัวแทนโรฮิงญา จึงเป็นบทเรียนให้สมาชิกพลเมืองโลกมีเมตตาเปิดโอกาสแก่ชีวิตทุกคน วาทวิพากษ์ของการเป็นตัวแทนจากกลุ่มอัตลักษณ์ชาติพันธุ์หนึ่งสู่สาธารณะสายตาโลกช่วยแก้วิกฤตบางส่วนเป็นโอกาสด้านมนุษยธรรมกับเมตตาธรรม

วาทกรรมจากการใช้สัมพันธบท พบว่ามีการซ่อนสองวาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมผู้ลี้ภัยกับการช่วยเหลือ และวาทกรรมโลกหลังความตาย ซึ่งส่วนหลังนี้มีนัยยะเข้ากับเสรีภาพชีวิตที่ต้องดิ้นรน อุดมการณ์ที่เผยแพร่อย่างพร่ำสอนว่าให้รักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หรือเป็นมายาคติที่ถูกซ่อนถูกใช้พร่ำเพรื่อว่าให้ความช่วยเหลือแก่สรรพชีวิต แต่ไม่ได้กระทำ ซึ่งเป็นข้อขัดแย้ง

ระหว่างผู้ปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นบุคคล องค์กร หน่วยงานความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้วยทวิเคราะห์ข้างต้นอาจจะเป็นเพียงเสียงพูด เสียงอ่าน ตามบทกวี แต่มิใช่เสียงสะท้อนแห่งความกรุณาปรานี เนื่องจากความเห็นแก่ได้ ความเห็นแก่ตัว และปฏิเสธในการเอื้อเพื่อเกื้อกูล วาทวิพากษ์นี้สืบย้อนถึงคู่สภาวะที่ขนานของวาทกรรมอีกชุดหนึ่งว่า วาทกรรมแห่งการการุณย-ทหาร การช่วยเหลือการเห็นใจ การแบ่งปันเมตตา การเกลียดชัง การผลักไส การแบ่งแยก การไม่ยอมรับนับเป็นพวก ฯลฯ เป็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มองมนุษย์ด้วยกันในแง่มืด ไตบ้าง ฉะนั้น วาทกรรมที่หล่อหลอมมาจากปัญญา อารมณ์ และประโยชน์ จะกลายเป็นมาตรวัดมนุษยธรรม

วาทวิพากษ์ผ่านการใช้สัมพันธบทที่แสดงความรู้สึกนึกคิด เป็นภูมิปัญญาเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับประสบการณ์รอบตัว แต่ถูกทำลายลงได้ โดยสาเหตุสำคัญของความอยู่รอดและร่วมรับผลประโยชน์ การจัดแบ่งสัดส่วนขึ้นอยู่กับ การแบ่งแยกสมาชิกคนในกับคนนอก หากดำรงร่วมกับมนุษย์ผู้อ้างอิงถึงสิ่งที่นำเสนอออกมา มากกว่าการอนุญาตให้รวมกลุ่ม

2.2 สัมพันธบทร่วมสมัยเชิงการเมืองกับความชอบธรรมในวาทวิพากษ์

สัมพันธบทที่แสดงความขัดแย้งทางอุดมการณ์ประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มเสื้อแดงและกลุ่มเสื้อเหลือง มีร่องรอยในกวีนิพนธ์แม้ไม่ได้กล่าวออกชื่อโดยตรงก็ตาม ในบทกวีที่มีชื่อบรรพกาลภิวตัน (อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์คิด เรากำลังเห็น!) กวีนิพนธ์เรื่องหัวใจห้องที่ห้า ปี 2556 หน้า 95-96 ของอังคาร จันทาทิพย์ (Chanthathip, 2013) เป็นตัวอย่างของการใช้สัมพันธบทแบบนิรนาม มิได้เอ่ยชื่อของกลุ่มการเมือง แต่เชื่อมโยงเหตุการณ์ระหว่างกันได้ ขาดิพนธ์ในบทกวีเป็นชาวไทยที่รวมกลุ่มตามอุดมการณ์ความชอบทางการเมือง ได้แก่ เสื้อเหลืองและเสื้อแดง ซึ่งก็ซ้อนรูปไว้ แต่เผยรูปเรื่องราวผ่านผลของการกระทำทางการเมืองและการชุมนุมแล้ว ตัวบทกวีข้างต้นที่มีการใช้สัมพันธบทซึ่งรองรับการพัฒนาสังคมชีวิตของสมาชิกด้วยกัน ปรากฏดังนี้

.....

เป็นนายเหนือเลือดเนื้อ	น้ำตากระเซ็น
สูงชากระบพชนวน	ชีวิตสร้าง
สุขสู่โคกนาฏกรรมเบน	เบี้ยวบิด
อุบัติเป็นอื่นอ้า	ประกาศไ้อวดฝัน

.....

เช่นสมรภูมิวิปาสคเณ	รืดซิ่น
เหยียดหมด ล่มหายยืน	ข่มขย้า
บังเหียนแห่งตันทา คีน	แรงขับ
เคลื่อนหลุโตรุกห้ำ	โหดเหี้ยมหันประหาร
บรรพกาลวิวัตน์ย่อน	เวียนยุค
สูงตกลิ่ว ต่ำรุก	คืบไรรู้
ครึ่งสาม สี่ มนุษย์ปลุก	สงครามประกาศ
หินต่อตีไม้ ไต้	ตรรกะครึ่งเดิมเคย

ตัวบทวิเคราะห์นี้เป็นโคลงสี่สุภาพดำเนินการตามข้อบังคับของจำนวนและสัมผัสพบว่าตั้งแต่ข้อเรื่องกับคำในเนื้อหา มีคำว่า “บรรพกาลวิวัตน์” กับ “บรรพชน” คำศัพท์ว่า “บรรพชน” คือ คนที่เกิดมาก่อน ไม่มีมติเชื่อมโยงบุคคลในอดีตกับเหตุการณ์สื่อเหลือง-สื่อแดง ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553 (Natthaphatthanunth, 2015) เพราะกวีนิพนธ์ได้รับรางวัลปี 2556 ตัวบทต้องผลิตขึ้นมาก่อนแล้ว จึงอ้างถึงในการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มสี่สื่อดังกล่าวได้ เข้าข่ายการแสวงหาระบบความสัมพันธ์ของตัวบทตามวาทวิพากษ์เชิงประวัติ โดยที่ Reisiql (2017) ให้แนวคิดเพื่อวิพากษ์ไว้ว่า บริบทและสิ่งที่เกี่ยวข้องเชิงวิชาชีพจะเสริมและสื่อความหมายของตัวบทนั้น รวมถึงให้จำแนกบริบทกับวาทกรรมซึ่งสัมพันธ์กัน ในที่นี้ผู้วิจัยนำเหตุการณ์ที่กีวประสบเจอมาเล่าทางอ้อม มีกำหนดชื่อบุคคล ชื่อกลุ่มคณะอำนาจใดไว้ ทั้งนี้มีประสงค์ให้เกิดความตายเป็นศพเช่นบรรพชนในเหตุการณ์ประชาธิปไตย “สูงซากบรรพชนเวน ชีวิตสร้าง” ทั้งยังพบรูปภาษาของคำศัพท์ วลี วรรค ในบทกวีที่วิเคราะห์ อันแสดงภาพความโหดร้ายและการสูญเสียอย่างอนาถ ดังการพรรณนาผลลัพธ์ถัดไป

คำว่า “บรรพกาลวิวัตน์” ล้อขนานกับคำว่า “โลกวิวัตน์” หากแยกการประกอบสร้างศัพท์ออกมา ได้เป็น <[บรรพกาล], เวลาที่ล่วงผ่าน + [วิวัตน์], การเปลี่ยนแปลง, การเข้าถึง, การเอาชนะ> จึงหมายถึงกาลเวลาที่ดำเนินมายาวนานถึงปัจจุบัน พบสภาพวิถีที่เปลี่ยนแปลงจำนวนมาก แต่มิได้เป็นการพัฒนาให้เจริญ เกิดการสูญเสีย การคาดคิดหวังความสุขสงบพบแต่ความเศร้าสลดแทน “สุขสู่โศกนาฏกรรมเบน เบี้ยวบิด” บุคคลที่หลงตำแหน่งอำนาจแล้ว จะไม่ปล่อยมือออกจากการควบคุมเสมือนขับบังเหียนรถม้า “บังเหียนแห่งตันทา คีน แรงขับ เคลื่อนหลุโตรุกห้ำ โหดเหี้ยมหันประหาร” นำไปสู่การเช่นฆ่า

คำศัพท์ “สมรภูมิ” เป็นพื้นที่ฆ่าล้างหรือสนามรบ เป็นถ้อยอุปมาอุปไมยให้เปรียบกับเวทีหรือสถานที่ชุมนุมของกลุ่มสี่เสือ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของสองฝ่ายเสมือนกับการกำหนดกองทัพนกรบที่โจมตีความถูกผิดแก่กัน และคำศัพท์ “โศกนาฏกรรม” เป็นความตายหรือสภาวะจบที่มีแต่ทุกข์ระทม ความสัมพันธ์ของคำศัพท์นี้มุ่งเลือกสรรชุดคำอื่นที่เป็นไปได้ร่วมกัน ได้แก่ การฆ่าล้าง การปราบจลาจล การสลายการชุมนุม(ที่อาจมีผู้เสียชีวิต) จึงมีขอบเขตของบริบทของสี่เสือกลุ่มการเมืองได้เช่นกัน คำศัพท์ดังกล่าวที่ก่อให้เกิดวาทวิพากษ์ด้านการแบ่งขั้วความคิดที่สนับสนุนขั้วอำนาจทางการเมืองนี้เองที่ผู้วิจัยยืนยันว่า มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์บทร่วมสมัยไปยังเหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่มสี่เสือทั้งสองกลุ่ม

ในที่สุด กวีนำเสนอลักษณะการพยายเรือในอ่าง ซึ่งอธิบายได้ว่า วนเวียนลิ่งซ้ำเติมดังในอดีตที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ความหวังเพื่อพัฒนากลับตกต่ำไม่ต่างจากเหตุการณ์เลวร้ายที่พบพานผ่านทุกข์เข็ญโศกตรมมาแล้ว “บรรพกาลภิวตันย่อน คินยุค สูงตกลิ่ว ดำรุก คืบไรรู้” ซึ่งพบการใช้สัมพันธ์บทแบบวิธีคิดย้อนเวลาร่วมสมัยสร้างการตระหนักเชิงตกตะลึงว่า สังคมไทยไม่ก้าวข้ามความผิดพลาด บทเรียนที่ได้เป็นการเตือนสติว่า อย่าหลงผิดแบบอดีต และอย่ากระทำซ้ำรอยเก่าที่ร้ายแรง ซึ่งอดีตที่ไกลตัวควรเรียนรู้เข้าใจเพื่อป้องกันอันตรายซ้ำซาก ดังเช่นความตายของคนตายรุ่นก่อน “สูงชากระบพรพชนวน ชีวิตสร้าง” และภวังค์ที่ขังความคิด “หันต่อหินตีไม้ ได้ ทรายกระเด็นเคย”

2.3 สัมพันธบทร่วมสมัยเชิงชีวิตกับสังคมในวาทวิพากษ์

ในกวีนิพนธ์เรื่องโลกในดวงตาข้าพเจ้า ปีพ.ศ. 2550 ของมนตรี ศรีรงค์ นำเสนอบุคคลนักแสดงดังฮอลลีวูดชื่อว่า “เควิน คอสต์เนอร์” ในบทกวีคาบอวยเฟสสันแดง หน้า 42 (Sriyong, 2014) กลวิธีสัมพันธบทแบบเชื่อมโยงย้อนกลับไปหาดาราดังระดับโลก มีผลต่อการรับรู้จำของความทรงจำระหว่างสมาชิกในสังคมร่วมยุคกับนักแสดงที่มีชื่อเสียง

แล้วละม้ายสงเคราะห์ก็ตกใจ

เควิน คอสต์เนอร์หรือไรที่ไต่ผ่าน

ควบเฟสสันแดงเพลิงกระเด็นอาว

เยี่ยงอัฐิถ่วงวนมาแต่ไกล

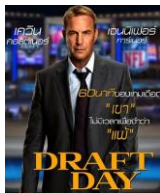

Figure 1 สัมพันธบทเควิน คอสต์เนอร์

ที่มา: <https://www.nangdee.com/title/html/3661/Draft-Day.html>

สัมพันธบทของเควิน คอสต์เนอร์ ทำให้นึกย้อนหรือต้องสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าว พบว่าเป็นนักแสดงชาวอเมริกันที่กลายเป็นภาพแทนของแนวภาพยนตร์คาบอวัยที่ฉายไปทั่วโลก แม้เป็นความทรงจำของผู้คน ยิ่งเป็นผู้ชมชาวตะวันตก แต่ในสายตาของมนตรีศรีรงค์ กวีมีประสบการณ์ร่วมกับผลงานภาพยนตร์ที่เควิน คอสต์เนอร์ ถ่ายทอดภาพแห่งความทรงจำของวิถีลูกทุ่งลุยงานฝ่าฟันอุปสรรค เป็นต้นแบบให้ชายไทยนิยมแต่งตัวคาบอวัย และมีรสนิยมของการอยู่ร่วมสังคมแบบพึ่งพาอาศัยมีน้ำใจ จริ่งใจกับความเป็นเพื่อนพวักพ้อง ดังนั้นบทเรียนของวาทกรรมคาบอวัยหรือวาทกรรมใจนักเลง มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ในส่วนดีแสดงความเอื้อเฟื้อแบ่งปันระหว่างหมู่เพื่อน การทำงานที่บากบั่น ในส่วนเสียเป็นการกล้าเสี่ยงรักพวักพ้องจนบางทีหลงลืมความถูกต้อง แนวทางป้องกัน คือ รับสารเสฟสื่อของภาพลักษณ์คาบอวัยผู้กล้าใจหระนงได้ แต่ต้องตระหนักถึงการรับฟังความคิดเห็น เหตุผล และพิจารณาหลักฐานประกอบการตัดสินใจ ไม่ใช่การเข้าข้างคนของตนเองแบบมีผลประโยชน์

ในทัวบทวิเคราะห์พบประเด็นสัมพันธบทเชิงนามธรรม/สิ่งที่ยากอธิบาย (intangible) แต่สัมผัสรับรู้ในชีวิตตามกระแส คือ อำนาจละมุน (soft power) โดยอำนาจละมุนเป็นการต่อรอง ถ่ายทอด และส่งต่อสิ่งที่สร้างคุณค่า ประโยชน์ และอำนาจเองในตัวผ่านรูปแบบวัฒนธรรม เศรษฐกิจ นวัตกรรม และอื่นๆ ซึ่งเป็นหลักการของ Joseph S. Nye, Jr. (Nye, 2005) รวมถึงการสร้างคำศัพท์ว่า “soft power” ด้วยเช่นกัน

การแต่งกายแบบคาบอวัยกลายเป็นส่วนหนึ่งของแต่ละวิถีชีวิตกับการแต่งกายทุกมุมโลก รวมถึงดินแดนประเทศไทย เนื่องจากการนุ่งห่มสตัล์คาบอวัยของเด็กเล็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ สร้างสีสันของการรับอำนาจละมุน ผ่านการแต่งกายจากโลกอเมริกาเฉพาะกลุ่มหรือคาบอวัย ประเด็นนี้จึงเป็นสัมพันธบทเชิงกายภาพและวัฒนธรรมพร้อมกับสัมพันธบทภาษาอำนาจละมุนจึงส่งต่อไปยังโฆษณาที่นอกเหนือจากตัวบทประเภทกวีนิพนธ์ แต่ยังคงเป็นวิธีของสัมพันธบทด้านการขายสินค้าที่มาจากอเมริกา โดยมีเควิน คอสต์เนอร์ เป็นผู้ใช้สินค้าผ่าน

สายตาผู้รับชม และมาสู่ประเทศไทยในช่วงเวลาพร้อมสมัยนั้น ดังการอธิบายสินค้าผ่านอำนาจ
ละมุนของภาพแสดงสัมพันธ์ที่ติดไป

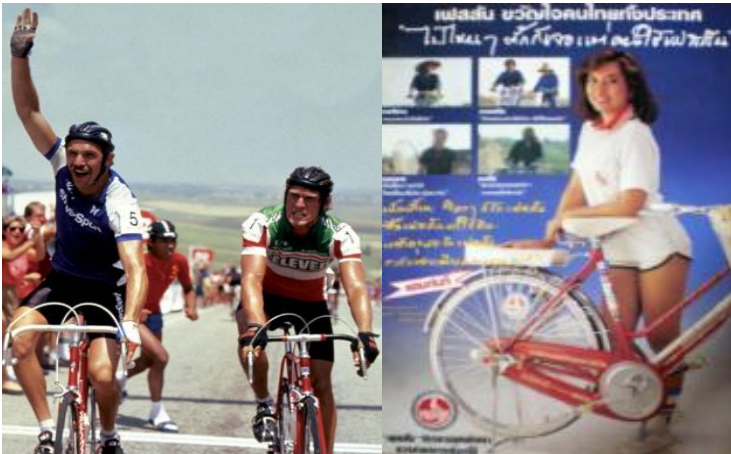

Figure 2 (ซ้าย) สัมพันธบทควิน คอสเนอร์แข่งจักรยานแบรนด์ Allez ในภาพยนตร์เรื่อง American Flyers
ที่มา: https://www.rottentomatoes.com/m/american_flyers

Figure 3 (ขวา) สัมพันธบทเฟลสัน จักรยานยุคพัฒนา ควรค่าแก่การเลือกใช้
ที่มา: <https://www.facebook.com/713151285481433/photos/a.714980638631831/1351421351654420/>

ส่วนคำซื้อเฉพาะของยี่ห้อจักรยาน “เฟลสัน” ในวรรค “ควบเฟลสันแดงเพลิงกระ
เดิงอาน” เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมผ่านตัวละครที่แสดงโดยควิน คอสต์เนอร์แข่งขัน
จักรยานในภาพยนตร์เรื่อง “American Flyers” พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985) แต่อาจมีใช้แบรนด์
เดียวกัน ผู้วิจัยสืบค้นได้ข้อมูลว่า จักรยานยี่ห้อ “Allez” ที่เป็นภาษาฝรั่งเศสแปลว่าออกตัว
ลุย ไปกันเถอะ (let’s go) เป็นยี่ห้อที่ควิน คอสต์เนอร์ที่รับบท เป็นผู้ขี่ (Helms, &
Mazzucchi, 2023) การอ้างอิงถึงจักรยานที่ไม่ระบุแบรนด์โดยนำภาพลักษณ์ของดารา
ระดับฮอลลีวูดมาประกอบเป็นการใช้สัมพันธบทไปยังจักรยานอีกแบรนด์ ซึ่งเป็นสินค้าในยุค
70-80 (1970-1979 หรือพ.ศ. 2513-2522 และ 1980-1989 หรือพ.ศ. 2523-2532) ร่วมสมัย
กับภาพยนตร์ที่ขับขาน อิทธิพลของการขี่เฟลสันมีผลให้ยอดการสั่งซื้อจักรยานยี่ห้อ
ดังกล่าวขยายวงกว้าง สัมพันธบทที่เป็นสื่อโฆษณาสินค้า โดยการใช้สโลแกนว่า “เฟลสัน
จักรยานยุคพัฒนา ควรค่าแก่การเลือกใช้” ซึ่งมีคุณตัก มยุรา ดาราดังชาวไทยเป็นพรีเซนเตอร์

วาทวิพากษ์ด้านการเชื่อมโยงบุคคลกับแรงบันดาลใจก่อผลกระทบให้การตลาดที่นำนักแสดงฮอลลีวูดระดับโลกที่ปั่นจักรยานแข่งถูกเชื่อมโยงเข้ากับรถจักรยานเฟสสัน ทำให้กระแสของการเลือกซื้ออุปโภคสินค้าจักรยานยี่ห้อดังกล่าวสร้างรายได้อย่างประสบความสำเร็จ แรงบันดาลใจเกิดจากความเร็วซึ่งให้ความหมายของความกระฉับกระเฉงและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ตามที่ Ferriss (2007) เคยสัมภาษณ์ Kevin Costner จึงสร้างความนิยมอุปโภคใช้รถจักรยานหรือกล่าวได้ว่า ตามกระแส ณ ช่วงเวลานั้น

การซื้ออุปกรณ์มุ่งให้พัฒนากลายเป็นบทเรียนที่ดี คือ การค้นหาบุคคลที่เหมาะสมเข้ากับผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอขายให้ติดตลาดยอดนิยม แต่เทคนิคสัมพันธบทในบทวิเคราะห์ควบอยเฟสสันแดง มีเจตนาของการสอนคติธรรมของการสร้างบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นมนุษย์ที่กล้าหาญจริงใจ เพราะการแสดงภาพลักษณ์แบบฉาบฉวยสร้างมายาคติและผลิตรายการต่อหน้าจะพลับพลึงหลังตะโก แสดงอาการภายนอกดูดี แต่ภายในมุ่งร้าย ดังบทรองรับสุดท้ายของบทกวีว่า

AAAH – COWBOY

เสือกักตัวหลวมที่สวมทับ

ยืนยันตัวตนว่าคนจริง

ด้วยวิถีแนชต์ – ด้วยศรัทธา

กระสุนน้อยเรียงเส้นอยู่เป็นดับ

ตราดาววาววับมาจับตา

จะเยอหยิ่งจองหองนั้นต้องกล้า

คือความสุขโฉมตา - อันสาใจ!

วรรคหน้าของบทแรกที่น่าเสนอ “AAAH – COWBOY” เป็นการใช้รูปภาษาจากภาษาอังกฤษ ทั้งคำศัพท์เรียกบุคคล/อาชีพ “COWBOY” กวีเลือกใช้ต้นทางการสะกดของภาษาเดิม ไม่มีการทับศัพท์ว่า “ควบอย” สะท้อนถึงสัมพันธบทที่เป็นต้นฉบับ สื่อความหมายของความหนักแน่นไม่เปลี่ยนแปลงตามคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติหน้าที่การงานรวมถึงบุคลิกและความประพฤติ คำเลียนเสียง “AAAH” เป็นการอุทานเสียงลากยาวกว่าปกติสื่ออารมณ์อาการของการตื่นเรียกความสนใจจากผู้ร่วมสนทนา ในที่นี้คือ ผู้อ่านผู้วิจารณ์ที่เป็นตัวแทนของทุกคน ได้ใคร่ครวญสงสัยอย่างมีปฏิภาณต่อวิถีที่เชื่อมั่นยึดถือ วาทกรรมแสดงกำลังใจให้มีตัวตนและเป็นตัวของตัวเอง รักษาโครงสร้างอำนาจในอาชีพท่ามกลางสังคมที่ผกผัน

องค์ประกอบของควบอยในตัวแทนปรากฏคำศัพท์ของคำว่า “กระสุน” “เสือกัก” และ “ตราดาว” กำหนดให้เป็นสัมพันธบทซ่อนกลวิธีนามนัยที่เป็นส่วนย่อยหมายถึงไปยังตัวตนควบอยที่เป็นส่วนเต็มสมบูรณ์ วัฒนธรรมควบอยอาจเลือนหายในมิติของการประกอบสร้าง

ตามต้นกำเนิดวิธีนี้ แต่ยังสืบทอดด้วยการแต่งกาย การประดับอุปกรณ์ที่เทียบเคียงองค์ประกอบเหล่านั้นข้างต้น จึงเป็นการดัดแปลงสื่อเครื่องมือเพื่อนำไปดัดแปลงสารถ่ายทอดเนื้อหาตามวิธีคิดของสัมพันธบท

คติธรรมที่นำมาสอนผ่านการสร้างตัวละครแบบสัมพันธบทให้อยู่ในสไตส์ควบอย เป็นการยืนยันภาพลักษณ์ที่ดูแข็งกร้าวดุดัน ถึงขั้นเหี้ยมโหด แต่กล้าเผชิญหน้าและมีความเด็ดขาดในการแก้ไขสถานการณ์ ด้านหนึ่งดูเลวร้าย แต่กวีพยายามเปิดเผยอีกด้านหนึ่งของความเป็นคนจริงคนกล้าหาญมากกว่าการระรานผู้อื่น บทเรียนของบทกวีสอนให้มองพินิจคุณค่าคนให้ครบถ้วน ไม่ใช่แค่ตัดสินว่าใครเป็นใคร ดีหรือไม่ เพียงผ่านการแต่งกาย ดังนั้น การใช้สัมพันธบทของเควิน คอสต์เนอร์ การอ้างผลิตภัณฑ์จอร์จยานคนละแบรนด์ (brand) ให้เชื่อว่าสัมพันธ์กันกับภาพลักษณ์ดาร์ระดับโลก เป็นภาพแทนของการคบค้าสมาคมด้วยมิตรภาพที่ยาวนานลึกซึ้ง

จากการแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ เน้นย้ำว่าทวิพากษ์เชิงประวัติว่าเป็นกระบวนการของการแสวงหาความหมายที่เข้าใจปรากฏการณ์ แม้เป็นเพียงข้อมูลให้รับรู้แต่เก็บไว้เป็นคลังความคิดก่อนการนำไปเปรียบเทียบที่แก้ไขปัญหาได้ในวาระที่ต่างกัน สัมพันธบทบางกรณีอาจถูกมองว่ามีใช้กระแสหลักหรือมีผลเชิงปริมาณหรือไม่ ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดวาทวิพากษ์เชิงประวัติที่มุ่งหมายสืบค้นความเป็นมาให้สัมพันธ์กับตัวบทแล้วเคลื่อนย้ายไปยังตัวบทอื่นๆ จะทำให้เกิดชุดความรู้ที่ช่วยปิดข้อมูลบางประการที่พรางมาได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สัมพันธบทในกวีนิพนธ์ซีไรต์ด้วยวิธีการสุ่มเลือกเจาะจงแบบสะดวก พร้อมกับการใช้แนวทางวาทวิพากษ์เชิงประวัติสำหรับการพรรณนาวิเคราะห์ พบว่า มีการผลิตสร้างวาทกรรมที่ค่อนข้างสอดคล้องกับกลวิธีสัมพันธบทที่กวีเชื่อมโยงย้อนไปสู่ตัวบทเดิมหรือที่มีมาก่อน ในกรณีเฉพาะที่หยิบยืมความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทของบทกวีบางบท เป็นการเทียบเคียงเรียงล่อคู่ขนานให้เห็นและรับทราบว่า มีการใช้รูปภาพที่คล้ายคลึงกัน แต่เนื้อหาความคิดที่สื่ออรรถประโยชน์แตกต่างกัน กระนั้นสามารถเสริมสร้างกลวิธีของการใช้สัมพันธบทได้อย่างมีคุณค่า เพราะเตือนตระหนักข้อมูลเก่า ข้อความก่อน หรือข้อคิดเดิมที่เคยมีมา ทำให้ผู้อ่าน ผู้วิจัย และผู้สนใจศึกษาจำเป็นสืบค้น รื้อสร้าง และประกอบสร้างกลับคืนตามตัวบทระหว่างตัวบท (intertexts) ด้วยกัน ดุจโมเสกหรือศิลปะการติดเรียงวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษสี แก้ว กระเบื้อง หิน ฯลฯ เป็นภาพ แผ่น พื้นที่เดียวกัน มุมมองนี้ใช้เป็น

แนวเทียบกับสัมพันธ์และเรียกตามการอ้างอิงสังเคราะห์มาแล้วของ Bazerman (2004) ว่าเป็นโมเสกแห่งตัวบท (textual mosaic)

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) สัมพันธบทแบบชนบในวาทวิพากษ์ มีลักษณะของการสืบทอดอย่างโดดเด่น กล่าวคือ กวีนิพนธ์ร่วมสมัยอย่างรางวัลซีไรต์อาศัยอ้างอิงตัวบทเก่าก่อนในกวีนิพนธ์ที่ผลิตผ่านมาแล้ว วาทกรรมแต่ละช่วงเวลาเหมือนกันเนื่องจากกวีเจ้าของผลงานซีไรต์ประสงค์กระทบสื่อสารพลังความคิดในเหตุการณ์หรือวิถีของการซ่อนนัยมากับการใช้อำนาจแนวเดียวกัน ทว่าบางส่วนค้นพบการเชื่อมสัมพันธ์ตัวบทเดิมแต่สร้างสภาวะขัดแย้งให้เกิดคุณค่าใหม่ของการล้อเลียนข้อความเก่ากับข้อมูลใหม่ ในหมวดหมู่ประเภทแรกนี้ พบหัวข้อย่อยอีก 2 รายการ คือ 1.1) สัมพันธบทแบบชนบเชิงวิพากษ์-จิตวิญาณในวาทวิพากษ์ เปิดเผยเรื่องวาทกรรมของการดำรงมั่นในตัวตนและความประพฤติก และ 1.2) สัมพันธบทแบบชนบเชิงการเมืองกับความชอบธรรมในวาทวิพากษ์ แสดงวาทกรรมของความโหดร้ายทางอำนาจของฝ่ายบริหารที่กุมอำนาจในยุคแห่งการเรียกร้องประชาธิปไตยและการปราบปรามจลาจลที่กระทำต่อประชาชน

ผลลัพธ์ของการใช้สัมพันธบทประการสุดท้ายคือ 2) สัมพันธบทร่วมสมัยในวาทวิพากษ์ เป็นการอ้างอิงเชื่อมโยงสัมพันธ์กับตัวบทที่มีเวลาใกล้เคียงหรือเป็นวิสัยคิดผูกพันกับเหตุการณ์ร่วมชีวิตของคนปัจจุบันและกวีซีไรต์ จึงนำมาทะเลาะอย่างมีเจตนาที่ตีแผ่สังคมในยุคแห่งการก้าวตามทันความรู้อีกกว่าอดีตผ่านการรักษาสติเสรีภาพ และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยยังพบหัวข้อย่อย 3 ประการ คือ 2.1) สัมพันธบทร่วมสมัยเชิงความรู้สึกรักคิดในวาทวิพากษ์ แสดงวาทกรรมของการสร้างโลกแห่งการหลุดพ้นจากการหลบหนีภัยที่ยังมีชีวิตเป็นการลดทอนความเจ็บปวดด้วยวิถีทางหนึ่งที่สัมพันธ์กับตัวบทแห่งคติความเชื่อ 2.2) สัมพันธบทร่วมสมัยเชิงการเมืองกับความชอบธรรมในวาทวิพากษ์ แสดงวาทกรรมของการกอบกู้เสรีภาพทางมนุษยธรรมพร้อมสันติภาพในสังคม และ 2.3) สัมพันธบทร่วมสมัยเชิงชีวิตกับสังคมในวาทวิพากษ์ แสดงประสบการณ์ที่เรียนรู้อยู่อาศัยผ่านเรื่องราว และเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักรที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางการตลาด การโฆษณา การค้า สื่อบันเทิง การต่างประเทศ การรับระหว่างวัฒนธรรม เป็นต้น

ในการนี้มีผลลัพธ์ย่อยที่ตรงกันทั้งสองประเภทของสัมพันธระหว่างแบบชนบและร่วมสมัย คือ สัมพันธบทเชิงการเมืองกับความชอบธรรม แต่วาทกรรมที่ซ่อนภายในต่างกันด้วยมิติยุคเวลาของตัวบทที่นำมาอ้างอิงสัมพันธ์ ปัจจัยเชิงกาลเวลาที่เรียกว่าวาทวิพากษ์เชิงประวัติ โดยผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางของการวิเคราะห์ในตัวบทประเภทกวีนิพนธ์ที่ได้รับ

รางวัลซีไรต์ซึ่งผ่านการเปรียบเทียบลักษณะภาษาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนอันมีผลต่อตัวบทภายหลัง ผลการวิจัยสามารถสรุปสัมพันธ์บทเชิงวาทิพภาษ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงผลการสรุปสัมพันธ์บทระหว่างแบบชนบและร่วมสมัยในวาทิพภาษ์

1. สัมพันธบทแบบชนบในวาทิพภาษ์	2. สัมพันธบทร่วมสมัยในวาทิพภาษ์
1.1 เชิงจริย-จิตวิญญาณ	2.1 เชิงความรู้สึกนึกคิด
1.2 เชิงการเมืองกับความชอบธรรม	2.2 เชิงการเมืองกับความชอบธรรม
	2.3 เชิงชีวิตกับสังคม
สัมพันธบทระหว่างแบบชนบและร่วมสมัยในวาทิพภาษ์ 1) เชิงจริย-จิตวิญญาณ 2) เชิงความรู้สึกนึกคิด 3) เชิงชีวิตกับสังคม 4) เชิงการเมืองกับความชอบธรรม	

ตารางข้างต้น แสดงการเปรียบเทียบของสัมพันธบทที่ต่างลักษณะระหว่างแบบชนบกับร่วมสมัย ทั้งนี้พบสิ่งที่ตรงกัน คือ สัมพันธบทเชิงการเมืองกับความชอบธรรม เนื่องจากความสมดุลของอำนาจทั้งการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ การใช้กฎหมาย มีผลต่อสมาชิกในสังคม สะท้อนปัญหาที่ต่อเนื่องของประเทศไทยว่า เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาตามวิธีคิดวิเคราะห์ของวาทิพภาษ์เชิงประวัติ ครั้งอดีตยังแก้ไขช่วยเหลือมิได้ ปัจจุบันก็เผชิญอุปสรรคเดิม

ส่วนสัมพันธบทเชิงจริย-จิตวิญญาณของแบบชนบเป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งแปรสภาพเป็นอุดมคติที่คาดหวังให้เกิดความร่มเย็น แต่บริบทที่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ทำให้ลักษณะของจริย-จิตวิญญาณกลายเป็นสัมพันธบทเชิงความรู้สึกนึกคิดของแบบร่วมสมัยเท่านั้น ความรู้สึกนึกคิดอาจมีต่อผลสำเร็จที่เกิดจากการใช้มโนธรรมเข้ามากำกับพฤติกรรม เป็นเพียงข้อคิดเห็นให้ทราบ ความไหลลื่นดังกล่าวถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับการเปิดพื้นที่ให้แสดงทรรศนะในสังคมมากยิ่งขึ้น ส่วนสัมพันธบทร่วมสมัยเชิงชีวิตกับสังคมล้อตามปัจจัยของสาระเนื้อความในบทกวีที่วิเคราะห์ โดยสอดแทรกวิทยาการแนวคิดใหม่ บุคคลเหตุการณ์ที่เป็นสากลมากกว่าบทกวีที่เล่าเรื่องท้องถิ่น ดังนั้น สัมพันธบท

เชิงชีวิตกับสังคมแบบร่วมสมัยแตกต่างจากแบบชนบซึ่งไม่ได้เผยาวทวิพากษ์ออกมา ผู้วิจัยจึงไม่นำเสนอในที่นี้ให้ได้อ่านรับทราบ

เมื่อเรียงลำดับลักษณะของสัมพันธบททั้งแบบชนบและร่วมสมัย (เชิงจริย-จิตวิญญาณ, เชิงความรู้สึกนึกคิด, เชิงชีวิตกับสังคม, เชิงการเมืองกับความชอบธรรม) พบว่าเกี่ยวเนื่องกันและอาจเป็นแนวทางต่อยอดศึกษาทางภาษาศาสตร์ตัวบท (Textual Linguistics) ภาษากับสังคม แนวคิดวทวิพากษ์เชิงประวัติกับตัวบทประเภทวินิพนธ์หรือตัวบทอื่นๆ ซึ่งขยายผลได้ดีกว่างานของผู้วิจัยต่อไป

ประเด็นที่อภิปรายต่อมา เป็นการพิจารณาลักษณะหน้าที่ของกลวิธีทางภาษาของการใช้สัมพันธบทว่า มีความคาบเกี่ยวกับกลวิธีอื่นๆ หรือไม่ เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์ในหัวข้อของทฤษฎีที่นำมาใช้ เพราะทบทวนกลวิธีสัมพันธบทอย่างชัดเจนแล้ว อันเป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์พรรณนาร่วมกับวทวิพากษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงแต่ในที่นี้ มีความพยายามลดความคลุมเครือของกลวิธีทางภาษาที่ใกล้เคียง เช่น สัมพันธบท การอ้างถึง (allusion) สมมุติภาวะ (apostrophe) อุปมานิทศน์ (allegory) ในทางภาษาศาสตร์มีแนวโน้มจัดการข้อมูลเข้าเป็นกลุ่มประเภทอย่างครอบคลุม ดังนั้น วิธีการที่กล่าวมาพินิจรวมเป็นกลวิธีเดียวกันได้ คือ สัมพันธบท ซึ่งแสดงเหตุผลตามคุณสมบัติของกลวิธีเหล่านั้นว่ามีจุดร่วมเหมือนกันของการคิดสืบค้นย้อนหาสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และนำมาประกอบ ปะปน ปรงประสาน ตัดต่อ ตัดแต่ง ตัดแปลง ในตัวบทใหม่/ล่าสุด สำหรับในทางภาษาศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Linguistics) ที่ประยุกต์ร่วมศาสตร์แขนงต่างๆ ผูกองค์ประกอบของบุคคล วัตถุ เหตุการณ์ เรื่องราว กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ ความคิดกระแสสังคมในอดีตอันมีผลต่อปรากฏการณ์ร่วมสมัยให้เป็นองค์รวมของการอ้างอิงระหว่างกัน

ตรีศิลป์ บุญขจร (Bunkhachon, 2006) กล่าวว่าวิธีการของสหบท (สัมพันธบท ในงานวิจัยนี้) เป็นกระบวนการที่ปฏิเสธสภาวะการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เพราะสหบทเป็นการผนวกรวมตัวบทต่างๆ และอาจไม่มีความคิดของตนเอง(เจ้าของผลงานตัวบทล่าสุด) ลงไปในตัวบท ผลงานจึงเข้าลักษณะการควบรวมตัวบท (a permutation of texts) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยว่าเป็นการปะปนตัวบทอย่างประติประคดโดยเจตนาของกวีคนยุคหลังที่นำงานอดีตมาหล่อหลอม แตมิได้ทั้งหมดทั้งมวล กล่าวคือ รูปภาษาอาจเี่ยมมาเกือบเหมือนคล้ายส่วนใหญ่ แตมิตรงเสียทีเดียว ซึ่งอาจพบการเล่นและสรรภาษาเพื่อขยายข้อมูลตามเจตนากวี

งานของผู้วิจัยแสดงให้เห็นหลักฐานประการหนึ่งว่า รูปภาษาข้อความคล้ายคลึงสูงหรือบางส่วน แต่วิคิดที่เผยแพร่ความหมาย อารมณ์ ผลที่คาดหวัง ความสัมพันธ์ของการ

กระทำผ่านตัวบทให้เกิดการตระหนักเข้าถึงสิ่งซ่อนไว้ หรือวาทกรรมทำให้เกิดการผลิตสร้างเรื่องใหม่เชิงปัญญาและผลิตซ้ำกับความสอดคล้องระหว่างเหตุการณ์ร่วมสมัยและเรื่องราวที่ผ่านพ้นมา สัมพันธบทเล่านิยามของตัวเองไว้แล้วว่า เป็นเนื้อหาที่หยิบจากแหล่งอันมาหยอดใส่ในส่วนของตนเอง ยึดลักษณะบางประการไม่ว่าจะเป็นภาษา ความคิด เรื่องเล่า ฯลฯ มาผสมผสานตัวบทของตนเองอีกเช่นกัน

แม้กาลเวลาล่วงเลย แต่การอ้างอิงอาศัยความคิด ข้อความ เหตุการณ์ เรื่องราวสัญลักษณ์ทางรูปภาพและหรือความหมายถูกนำประยกต์เคียงอยู่เสมอ เพราะสิ่งที่ผันผวน สิ่งแทรกแซง สิ่งที่ไม่แน่ชัด เป็นส่วนหนึ่งของมายาคติทางกาลเวลา กล่าวคือ สิ่งที่เคยเกิดเป็นร่องรอยในประวัติศาสตร์ ย่อมยังคงมีอยู่แต่อาจหลงเหลือไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความสับสนได้อย่างไรก็ดี ยังสามารถสืบย้อนเพื่อเทียบเคียงบริบทกับความสัมพันธ์ของตัวบทที่แสดงความเป็นไปได้ของวาทวิพากษ์เชิงประวัติ (Wodak, 1996) อาจทำให้บางสิ่งเลือนหาย บางสิ่งรู้กันว่าสื่อสารตามเช่นเดิมอดีต แต่เจตนาที่มุ่งหมายเปลี่ยนตามบริบทย่อมทำให้การรื้อสร้างชุดความคิด/วาทกรรมกับการวิพากษ์ไม่หยุดนิ่ง ดังนั้น การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อมคลาดเคลื่อน อาจคงเดิม หรือเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งใหม่ และดัดแปลงสาร

สาระสำคัญสุดท้าย ตัวบทที่นำมาวิเคราะห์เล่าเรื่องราวภาพรวมของจิตสาธารณะของการแบ่งปันความเท่าเทียม การแบ่งเบาความทุกข์ยาก และการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมตามคติของกระแสโลกาภิวัตน์ การตื่นตัวทางประชาธิปไตย การธำรงอัตลักษณ์ตัวตน การปฏิบัติตามกฎศีลธรรมจรรยา การรักษาจิตวิญญาณ และการสื่อความรู้สึกนึกคิดเพื่อการพัฒนา แม้กระตุนสร้างการเรียนรู้ แต่การตื่นรู้ผ่านวาทกรรมที่ผลิตสร้างและซ่อนในตัวบทของกวีนิพนธ์ซีไรต์จะได้ผลสำเร็จทางปฏิบัติมากน้อยประการใด ขึ้นอยู่กับการวิพากษ์และนำบทเรียนไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูสังคม

การวิจัยตัวบทเชิงเอกสารมีข้อจำกัดของการสืบค้น แม้มีคลังข้อมูลเชิงเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุน กระนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงละเอียดลุ่มลึกเป็นศักยภาพของมนุษย์ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการออกแบบการวิจัย การคัดสรรทฤษฎี และการวิพากษ์ผลลัพธ์ให้ได้ชัดเจนที่สุดตามการนำเสนอขั้นตอนและข้อกำหนด ทั้งนี้ สิ่งหนึ่งสำคัญที่แสดงข้อเสนอแนะเพิ่ม นอกเหนือจากสัมพันธบท ยังวิจัยภาษาภาพพจน์/กลวิธีทางภาษาอื่นๆ มากขึ้น และการสังเคราะห์แนวทางวาทวิพากษ์ที่หลากหลายในยุคทฤษฎีได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนกับความผันผวนทุกด้าน อาจทำให้งานวิจัยมีความเป็นสหวิทยาการขั้นสูงต่อไป

References

- Allen, G. (2000). *Intertextuality*. Routledge.
- Al-Qayyim, I. (2018). *The Dunya and Its Reality*. Rasheed Barbee, Trans. Authentic Statements.
- Angkaphanitchakit, C. (2011). Intertextuality: A New Perspective on Analytical Language and Discourse [in Thai]. *Language and Linguistics*, 29(2), 1-26.
- Balakian, A. (1947). *Literary Origins of Surrealism: A New Mysticism in French Poetry*. King's Crown Press.
- Bazerman, C. (2004). Intertextuality: How Texts Rely on Other Texts. In C. Bazerman, & P. Prior (Eds.), *What Writing Does and How It Does It*, pp.83-96. Erlbaum.
- Bunkhachon, T. (2006). *In Light of Comparative Literature* [in Thai]. Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Chantharawong, S., trans. (1983). *Utopia by Thomas More* [in Thai]. The Foundation of Humanities and Social Sciences Books.
- Chanthathip, A. (2020). *On the Way Home* [in Thai]. PAJONPHAI PUBLISHING.
- Chanthathip, A. (2013). *The Fifth Chamber of Heart* [in Thai]. PAJONPHAI PUBLISHING.
- Chunlawong, S. (2018). *Literature Studies: From Surface to Structure until Ideology* [in Thai]. Phapphim.
- Easthope, A. (2002). *Poetry as Discourse*. Routledge.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
- Ferriss, T. (2007). *The Tim Ferriss Show Transcripts Episode 119: Kevin Costner Show notes and links at tim.blog/podcast. costner.pdf*. <https://tim.blog/wp-content/uploads/2018/08>

- Helms, H., & Mazzucchi, S. (2023). *The Specialized Allez: Why Is This Road Bike So Dang Popular?*.
<https://www.gearpatrol.com/outdoors/a43944357/specialized-allez/>
- Kaewkallana, N. (2023). Contemporary Thai Poetry Writing: Creative Perpetuation [in Thai]. *Journal of Liberal Arts, Thammasat University*, 23(2), 162-187.
- Kaewkallana, N. (2008). *The Creative Perpetuation of Poetic Images in Thai Poetry* [in Thai]. PhD in Thai. Silpakorn University.
- Kanlayanaphong, A. (2011). *The Poet's Determination* [in Thai]. Sayam.
- Khanthanu, K. (2013). *Dramas on Patio* [in Thai]. PAJONPHAI PUBLISHING.
- Khattab, M. (n.d.). *Al-Qiyamah*. <https://quran.com/al-qiyamah>
- Nagavajara, C. (1995). *The Way to Cultures of Criticism* [in Thai]. Manager.
- Natthaphatthanunth, E. (2015). The Colored-shirt Politics and the Study of Counter-movement in the Tradition of Social and Political Movement Study [in Thai]. *Social Sciences Academic Journal, Chiang Mai University*, 27(1), 85-28.
- Nye, Jr., J. S. (2005). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs.
- Office of the Basic Education Commission. (2013). *The Textbook of General Thai Language on Literary Appreciation Level Matthayom 5* [in Thai]. Office of the Basic Education Commission.
- Phanphothong, N. (2013). *Critical Discourse Analysis on Linguistics: Theory and Approach to Studying Discourses in Thai* [in Thai]. The Academic Publishing Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Phengkaew, L., et al. (2006). 'Kamsuan Samut' is the Royal Composition at the Early Ayutthaya Period, or 'Kamsuan Si Prat' [in Thai]. Matichon.
- Phitpricha, C. (2017). *The Lost Leaf* [in Thai]. Praew.

- Phothisai, A. (2009). Rohingya and Human Trafficking [in Thai]. *Chula Niti*, pp. 115-119.
https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/11al/all14.pdf
- Phra Thep Watcahra Bandit. (n.d.). *'The Lord Buddha' in the Theravada Scripture* [in Thai].
https://www.mcu.ac.th/directory_uploads/administrator/file_upload/20210504111654_5DFDEA8A-EF1C-4A4E-A2FD-39B95A6A735A.pdf
- Pramoj, K., M. R. (1983, 15 March). Hidden Power/Upper Power [in Thai]. *Siam Rath*.
- Ramkhamhaeng University. (2004). *Introduction to Thai Literature (Lilit Phra Lo), THA 102 (S)* [in Thai]. Ramkhamhaeng University Press.
- Reisigl, M. (2017). The Discourse-Historical Approach. In J. Flowerdew, & J. E. Richardson (eds.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. Routledge.
- Sajjapun, R. (2013). *'Kap He Ruea': From the Ayutthaya Period to the King Bhumibol Reign* [in Thai]. Saeng Dao.
- Sattayawatthana, C. (1987). The Poet's Determination: The Motion in Silence [in Thai]. *The Book 'Phachong Thuai Roiriang'*. Pla Taphian.
- Sriyong, M. (2014). *The World in My Eyes* [in Thai]. Samanchon.
- Stratton, S. J. (2021). Population Research: Convenience Sampling Strategies. *Prehospital and Disaster Medicine*, 36(4), 373-374.
- Suriyamongkhon, P. (1985). Editor's Column on the 4th Politic Coalition Government of General Prem [in Thai]. *The NIDA Development Journal*, 23(3), 400-439.
- The Fine Arts Department. (1969). *Khlong Nirat Narin, Nirat Narin Kham Khlong (Poetic Travelogue 'Narin')* [in Thai].
<https://www.finearts.go.th/storage/contents/2020/07/file/oF3Vch5tFlyU KKYdoSXQ7w8s13nrubJenwdlKNMd.pdf>

- The Royal Society of Thailand. (n.d.). *Coined-words database*: Anaphora-การเน้นซ้ำคำ [in Thai]. <https://coined-word.orst.go.th/> (Coined Word)
- The Royal Society of Thailand. (n.d.). *Coined-words database*: Generalization-นัยทั่วไป, การวางนัยทั่วไป, ข้อสรุปทั่วไป, สามัญการ, การสรุปครอบคลุม [in Thai]. <https://coined-word.orst.go.th/> (Coined Word)
- The Royal Society of Thailand. (2015). *The Bulletin on the Royal Society of Thailand Declaring the Word Uses of “โรฮีนจา-Rohingya” และ “เมียนมา-Myanmar”* [in Thai]. <http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2015/05/Rohingya.pdf>
- The Spiritual Life. (n.d.). *Akhirah*. <https://slife.org/akhirah/>
- The Website ‘Seawrite.com’. (n.d.). *The Birth of S.E.A. Write* [in Thai]. <http://seawrite.com/กำเนิดซีไรต์>
- Titscher, S., Wodak, R., Meyer, M., & Vetter, E. (1998). *Modern Text Analysis*. Westdeutscher Verlag.
- van Dijk, Teun A. (2008a). *Discourse and Power*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.
- van Dijk, Teun A. (2008b). *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge University Press.
- Vitkovic, A. S. (2018). *The Stages of Life after Death According to Islam*. <https://www.researchgate.net/publication/324524639>
- Watanangura, P. (2020). Avant-garde of the Modern – When Art and Literature Revolutionize [in Thai]. *The Journal of the Royal Society of Thailand*, 45(3), 224-240.
- Winichakul, T. (2015). Memory/Silence of the History of Wounds, the Uncertainty of the October 6, 1976 Massacre [in Thai]. In *Fa Diao Kan (Same Sky), October 6, Unforgettable, Unrememberable*. Fa Diao Kan.

- Wodak, R. (2015). Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach. In Karen Tracy (Gen Ed.), and Cornelia Ilie, & Todd Sandel (Assoc Eds.), *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*, pp. 1-14. John Wiley & Sons, Inc.
- Wodak, R. (1996). *Disorders of Discourse*. Longman.
- Yimprasoet, S. (2001). *State Crime in the Crisis of Transformation* [in Thai]. Bangkok: Committee for receiving information and investigating the events of October 6, 1976.
- Yupho, T. (1968). *History and Story of 'Khong Kamsuan Si Prat' with the Document and Remark of Thanit Yupho* [in Thai].
<https://finearts.go.th/storage/contents/file/xBmNQNM7CPffvLONxJxu3h4beRLhiPwC8xf1uFrR.pdf>